

1

2009

[TEMA ▶ FÔR]

*Usikkerhet om myse
gir tørrfôrboom*

side 11

Byggesvikt gir flismangel

Aktiviteten i matvareproduksjonen er stabil. Men i trelast- og byggebransjen går det opp og ned. Redusert aktivitet fører nå til at mange husdyrprodusenter sliter med å få tak i strøflis.

Tore Mælumsæter

– Dette skyldes ikke vond vilje overfor grisebønder eller andre i landbruket.

Men når vi produserer mindre flis må vi prioritere fliskunder som vi har langsiktige avtaler med. Det kan nok føre til at noen får problemer med å få tørr flis og spon enkelte steder, sier konsernsjef Hans Rindal i Moelven Industrier ASA.

FLIS I SKVIS: – *Jeg skjønner at lavere flisproduksjon kan skape problemer for enkelte husdyrbønder, men vi håper jo at redusert aktivitet ikke blir et langvarig fenomen, sier konsernsjef Hans Rindal i Moelven.*

ETTERTRAKTET: Flis er ettertraktet vare i grisebingen. Her er det helt nyfødte grisunger som stifter bekjentskap med flis for første gang. [Foto: TM]

Moelven er, sammen med Bergene Holm AS i Larvik, to av de største flisprodusentene i sørøst-Norge. Til sammen produserer de to bedriftene kanskje bortimot halvparten av all flis som produseres i Norge. Virkesdirektør Terje Brende i Bergene Holm sier til Svin at

deres sagbruk for tida går med et sted mellom 70 og 80 prosent kapasitetsutnyttelse.

– Flis er jo egentlig et biprodukt i vår virksomhet, men det er slett ikke uvesentlig. Nesten halvparten av tømmerstokken ender som flis eller spon i en eller annen form. Mesteparten blir såkalt celluloseflis, altså den flisa vi får etter å ha skåret tømmerstokken firkantet, det som enkelte kaller bakhon, sier Brende.

Moelvns konsernsjef Hans Rindal sier at Moelven Industrier hvert år produserer cirka to millioner kubikkmeter flis til sammen på svensk og norsk side.

– Nesten halve tømmerstokken ender som flis i en eller annen form. Fliskundene er viktige for oss. Uten kunder på flis så stopper produksjonen vår opp etter få dager. Det meste av flisa ender som celluloseflis, tjukk, rå flis som gjerne ender i cellulose- og papirindustrien. Men fra sagbruk som bearbeider tørkede materialer og høvlerier får vi også tørr flis og kutterspon. Mye av dette finfraksjonerte materialet går til sponplateindustrien, for eksempel på Braskereidsfoss, men noe går også til landbrukskunder. Ofte henter bonden flis med egen traktor, eller får den kjørt på lastebil. Men selv om landbrukskundene er blant våre minste fliskunder, så betyr ikke det at de er uinteressante. Vi trenger alle fliskunder, men jeg håper at det er forståelse for at vi må prioritere kunder som vi har langsiktige avtaler med når aktiviteten går ned. Jeg skjønner at dette kan skape problemer for enkelte, men det er ikke uttrykk for at vi prøver å skvise dem ut på noen måte, sier konsernsjef Rindal.

TOMB

Fagskole eller videregående på Tomb?

- Fagskole i husdyrhold og driftsledelse
- 1-årig landbrukskurs - agronom (voksne)
- 3-årig vgs naturbruk - fag- og/eller studiekompetanse
- Bygg- og anl.teknikk • Teknikk og industr. produksjon
- Spennende studiemiljø - elever fra hele landet - internat
- Moderne fjøs - melkerobot
- Beliggenhet: I Råde - midt mellom Moss og Fredrikstad
- www.tomb.no

Be om skolebrosjyre!
post@tomb.no - tlf 69 28 30 00

WWW.TOMB.NO

WWW.TOMB.NO

- erfaring - kunnskap - fleksibilitet - kvalitet - utvalg -

©NR49-RUDI®

- vaskerobot

● et bedre miljø

- Clever Cleaner vaskerobot gir deg et bedre miljø og bedre helse
- automatisk vask sparer tid
- miljøprisen Agroteknikk 2006
- lærer jobben etter en manuell runde i fjøset

Våre fagkonsulenter skreddersyr løsninger tilpasset ditt behov!
-ta kontakt for prosjektering og tilbud;

FJØSSYSTEMER

FOR MER INFO, SE VÅR WEB: fjossystemer.no

Øst
2634 Fåvang
Tlf: 61 28 35 00
ost@fjossystemer.no

Sør
3174 Revetal
Tlf: 33 30 69 61
sor@fjossystemer.no

Vest
4365 Nærbø
Tlf: 51 43 39 60
vest@fjossystemer.no

Nordvest
6770 Nordfjordeid
Tlf: 57 86 25 05
nordvest@fjossystemer.no

Midt
7473 Trondheim
Tlf: 72 89 41 00
midt@fjossystemer.no

BYGG
2634 Fåvang
Tlf: 61 28 35 30
bygg@fjossystemer.no

ELOTEC

TRÅDLØST – TRYGT – ENKELT

BRANNVARSLING FOR LANDBRUKET

Hurtigvarpremie:

Kamera med styring, IP20, til en verdi av kr 3 990,-

Har du trådløst nettverk kan du raskt få oversikt på gården.

Gjelder de 50 første bestillinger i februar – oppgi kode FEB9S ved bestilling.

NYHET – neste generasjon trådløs brannalarm!
Anlegg helt uten kabler mer enn halverer monteringsiden.
Elotec Aspect er det originale systemet for tidlig varsling i landbruket, og velges av 8 av 10 gårdbrukere!
Vi tilbyr gunstig finansiering med skattefordel!

Kontakt oss for uforpliktende tilbud:
www.eloshop.no

Elotec AS, Industriveien S. 1, 7340 Oppdal
www.elotec.no – 72 42 49 00 – info@elotec.no

Debatt/kommentar	Mais til føde – mais til «fuel»? [GJESTEKOMMENTAR]	19
Diverse	Byggesvikt gir flismangel	2
	Fører Norsvins strategiprosess til organisasjonsendringer? [DIREKTØREN DIREKTE]	10
	Likestillingspris til Norsvin	29
	Spenmax – dyrlege på boks?	30
	Dyrevelferd	Ny dyrevelferdslov i Stortinget
Fôring og stell	Får 1,3 millioner i prisnedskrivning	5
	Usikker mysetilgang til tørrfôrboom [TEMA FÔR]	11
	– Gi klar beskjed i mysesaken [TEMA FÔR]	12
	Bra fôrforbruk, men for høy luftfuktighet [TEMA FÔR]	13
	Myseforbruket til gris tilsvarer 80 000 dekar bygg [TEMA FÔR]	14
	Tine holder bakdøra åpen [TEMA FÔR]	14
	– Det er kjekt å fôre med myse [TEMA FÔR]	15
	Nytt hopp i kraftfôrprisen [TEMA FÔR]	18
	Er proteinkildene i kraftfôret for ensidige? [TEMA FÔR]	20
	Danskene skal lære seg å elske GMO [TEMA FÔR]	22
Helse	Smitter PMWS via luften? [UTAFOR SKIGAR'N]	27
	PMWS – Vaksinasjon erstatter utslakting	28
Internasjonalt	Verdens største griseland søker vestover	24
	Verdensbanken frykter konkurranse mellom food og feed	25
Kjøttindustri	Kjøttprosenten opp ett prosentpoeng	23
	Grønt lys for Malvikprosjektet	33
Leder	Flere må effektivisere på fôrsida [LEDER]	5
	VM-prisene fortsatt opp [LEDER]	5
Marked	Kjøttoverskuddet øker [KJØTTMARKEDET]	32
	Dette bør du vite om kjøtt og fett	32
Næringspolitikk	Proffe produsenter må tas på alvor [STYREMEDLEMMETS SAK]	6
	Bot for smågrisproduksjon – slaktegrisproduksjon OK for Mørk/Engbretsen	8
Økonomi, data og driftsledelse	Styring av purkas første brunst [UTAFOR SKIGAR'N]	26
	Mer utdypende p-rapport for slaktegris [INGRIS WEB-TIPS]	34

február

30

8

22

Forside: Byggeaktiviteten i Nordland har vært god når det gjelder gris den siste tida. Men flere som hadde vurdert våtfôringsanlegg har lagt om planene og bygd for tørrfôring etter at Tine i fjor kunngjorde at selskapet ville bygge ny mysefabrikk i Verdal med tanke på produksjon av eksportprodukter av myse.
[Forsidefoto: Tore Mælumsæter]

Fagblad for
svineproduksjon

Bladet utgis av Norsvin.
Bladet er medlem av
Fagpressen og redigeres
etter Redaktørplakaten.

Adresse: Norsvinsenteret,
Postboks 504, 2304 Hamar
Telefon: 62 51 01 00
Telefaks: 62 51 01 01
e-post: svin@norsvin.no

Ansvarlig redaktør: Tore Mælumsæter
e-post: tore.m@norsvin.no

Journalist: Frilanser Erling Mysen
Telefon: 69 89 42 43 e-post: er-mys@online.no

Abonnement: Inger Strickert
Annonsealg: Arne Henrik Sandnes
Postboks 10, 2301 Hamar
Telefon: 99 51 87 60
Telefaks: 62 53 26 56
e-post: arne-henrik@oae-as.no

Layout og produksjon:
idé trykk as, postboks 263, 2302 Hamar
Antall nr. per år: 10

Pris: kr 530,- for medlemmer
kr 630,- for ikke-medlemmer
kr 315,- for studenter/elever

Postgirokonto: 0806 54 00759
Bankgirokonto: 2050 06 15002

- Husk å melde adresseforandring!
- Oppgi kundennr. ved henvendelse til oss!
- Abonnement er bindende til skriftlig oppsigelse foreligger.
- Ikke-kommersiell gjenbruk av redaksjonell tekst er tillatt når svin oppgis som kilde.

Privattelefoner til Norsvinansatte:

Administrerende direktør **Rolf Ole Tomter** / 90 79 46 49
Organisasjonssjef **Asbjørn Schjerve** 62 58 25 58 / 91 12 55 93
Informasjonssjef **Wenche Helseth** 62 35 54 57 / 95 08 25 42
Overveterinær **Peer Ola Hofmo** 62 52 35 85 / 91 74 88 33
Ansv. redaktør **Tore Mælumsæter** 62 53 53 00 / 90 64 85 63
In-Griskonsulent **Solveig Kongsrud** 32 78 62 60 / 97 70 76 18
In-Griskonsulent **Dyre Johan Haug** 62 58 21 49 / 97 75 17 25
Fag- og seminsjef **Målfrid Narum** 62 58 04 33 / 90 91 45 66

Vakttelefon distribusjon: 90 85 21 20

Betjent: man – fre 0800 – 1600(1530) lør – søn 0800 – 1200

Flere må effektivisere på fôrsida

Svinefôringa står overfor store faglige og økonomiske utfordringer for tida. Den enkelte produsent, fôrindustrien, og de som jobber med politiske rammebetingelser har viktige oppgaver å gå løs på. Prisgaloppen rammer verdikjeden hardt.

I Svin har vi dokumentert at fôrprisene til produsent har økt fra 35 til 50 øre per kilo bare i løpet av siste år. Det blir veldig mange penger i en konsesjonsbesetning for gris. Også andre kostnader øker, og dermed dunster effekten av godt salg og gode markedsforhold på mange måter bort for produsentene.

Situasjonen bør motivere til innsats på flere plan. Den enkelte produsent må jobbe sterkere for å redusere fôrforbruket i eget grisehus. Alternative fôrmidler må brukes så sant det lar seg gjøre. Fôrindustrien har fortsatt mye å gå på. Svinefôrproduksjonen må sentraliseres og spesialiseres. Det må til for å få ned enhetskostnadene, men også for å kunne ta i bruk kjøttbenmjøl fra fjørfe, mer fiskemel eller andre aktuelle råvarer som ikke brukes i dag. De som skal optimere svinefôret må ha tilgang til flere råvarer enn nå.

Situasjonen bør også motivere til nytenkning når det gjelder å teste ut genmodifiserte proteindråvarer. Sentrale EU-byråkrater rundt landbrukskommisæren ser nå at nytenkning om GMO må til om ikke europeisk landbruk skal sakke akterut i forhold til andre land. I en verden med voksende sultproblemer er ikke fundamentalistpregete holdninger svaret på utfordringene. Vi må legge nøktern vitenskapelig kompetanse og dokumentasjon til grunn for beslutningene, og lytte til kunnskap og erfaring.

Til slutt bør situasjonen motivere til fortsatt politisk arbeid for å trygge rammevilkår som gjør det fortsatt like naturlig å produsere gris på nordlandsøya Vega som på Jæren. Her er fôr- og fraktpriser avgjørende.

Jon Hultunseter

«I en verden med voksende sultproblemer er ikke fundamentalistpregete holdninger til vitenskapelige nyvinninger svaret på utfordringene»

VM-prisene fortsatt opp

Verdensmarkedsprisene på alle råvarer til kraftfôr og nesten alle kornslag har steget siden desember. Kinas proteinetterspørsel er bedre enn ventet, og tørke i Argentina og Brazil bidrar til å øke prisene. Importen av råvarer til kraftfôr i Norge var på topp i oktober/november, men falt merkbart i desember.

Prisstigningen på korn, oljvekster og proteinrike produkter forklares på flere måter. En viktig grunn er endringen i vekslingskursen mellom euro og dollar. En annen viktig grunn er forventninger om dårligere avlingsår i viktige landbruksregioner. Det er proteinfraksjoner fra soyamel, rapsmel og solsikkemel som har steget mest i pris. SLF rapporterer at prisøkningen er om lag 15 prosent, mens kornslagene i gjennomsnitt har steget med 10 prosent. Men fôrkorn som mais, durra og fôrhvete har steget mer i pris enn høykvalitets mathvete.

Norske kraftfôrprodusenter får nå en utfordring fordi bare 27 prosent av norsk hvete holder matkvalitet, mot gjennomsnittlig 83 prosent. Det betyr økt andel norske karbohydratråvarer i svinefôret enn det som er normen.

Ny dyrevelferdslov i Stortinget

Forslaget til ny dyrevelferdslov ligger til behandling i Stortinget. Næringskomitéen skal gi sin innstilling i saken den 12. mars.

Det ble holdt en åpen høring om lovforslaget i næringskomitéen den 27. januar. Her var flere organisasjoner og foreninger til stede med korte innlegg. Den etiske plattformen for den nye loven, odelstingsproposisjon nr. 15 om lov om ny dyrevelferd, tar utgangspunkt i det som ble skrevet i stortingsmelding nr. 12 om dyrehold og dyrevelferd. Regjeringens mål er at velferden i dyreholdet i Norge skal være god, og at Norge

skal være blant de fremste land i verden på dette området.

Det er landbruks- og matdepartementet som har det faglige og politiske ansvaret for dyrevelferden til alle landdyr, altså husdyr, kjæledyr og vilt. Bøndernes to næringsorganisasjoner har hatt møter med Mattilsynet blant annet om det nye kompetansekravet til husdyrprodusenter som er foreslått.

Multinasjonal satsing på GMO-fôr

Mais og soya utgjør til sammen 84 prosent av alle GMO-vekster som dyrkes i verden. Multinasjonale selskaper satses på hybrid-GMO'er til fôrproduksjon. Hybridene gir større avlinger enn foreldresortene. Det betyr at plantedyrkerne ikke uten videre kan bruke egne avlinger til såkorn, fordi de da vil tape avslingsutbytte hvert år. På den måten sørger de multinasjonale selskapene for å holde omsetningen sin oppe. Professor Birger Lindberg sier til Landbruksavisen at han undrer seg over at det gladelig importeres GMO-fôr produsert i utlandet til Danmark, men at man ikke tillater dyrking av det i Danmark.

«Kom dere inn i framtida»

Den danske næringslivsmannen Lars Kolind oppfordrer den danske svinebransjen til å tenke som en industri i stedet for som et landbruk. Prosessen kan starte med å kaste alle svineprodusentene ut av styrene i svinekjøtbransjen, sier han provoserende i et intervju med Hyologisk. Han mener at landbruket må skjele til hva industrien gjør for å komme seg videre.

– Industrien her har erkjent at det å produsere gode kvalitetsvarer og selge dem som bulkvarer på verdensmarkedet, og dermed til de laveste prisene, ikke er en god strategi. Det er svært få produktområder igjen i Danmark hvor industrien tenker slik. Bulkvarer produseres i Polen, Ungarn, Kina eller lignende, ikke i Danmark, sier Kolind.

STYREMEDLEMMETS sak

Willy Finnbakk
STYREMEDLEM NORSVIN

«Proffe produsenter må tas på alvor»

Denne kommentaren kom fra en kollega her om dagen. Etter å ha stelt med dyr i snart 30 år følte det rart å få beskjed om at han måtte avskiltes som bonde. Agronomutdannelse og lang praksis som mønsterbonde er ikke god nok kvalifikasjon. Uttallige inspeksjoner i alle år fra mattilsynet, veterinærer, Ksl, landbrukskontoret, branntilsynet, elektrisitetsverket og slakteriet. Alt har alltid vært i orden. Likevel så står han foran avskilting. Siste nytt av kompetansekrav er ikke oppfylt. Kravet om opplæring i dyrevelferd.

Nå er det heldigvis slik at proffe produsenter gjør det de kan for å tilegne seg ny kunnskap. Og det har også han gjort og vil gjøre i dette tilfellet.

Men liker vi utviklingen? Blir den «proffe» svineprodusenten tatt hensyn til?

Er ikke tiden snart inne for å ta en del praktiske grep for å få næringen og myndigheter til å gå sammen inn i en ny framtid?

Det bør skapes en arena som gir en felles virkelighetsforståelse av utviklingen. De som styrer politikk og regelverk må ta inn over seg hva som egentlig skjer i forbindelse med den sterke strukturendringen i bygdenorge. Samtidig skal vi være beredt på økende konkurranse fra utlandet.

Norske svineprodusenter har en evig optimisme og framtidstro. Vi går inn i en periode preget av store endringer, noen grøfter, men ukuelig optimisme for hva framtida vil medbringe av både utfordringer og muligheter.

Så får vi underveis trøste oss med at lykken i livet ikke er fravær av problemer og utfordringer, men måten vi håndterer dem på.

Willy Finnbakk

- erfaring - kunnskap - fleksibilitet - kvalitet - utvalg -

1,2 m² smågrishjørne

FTS, FTSlight, FT30

©NR49-RUDJ©

-glassfiber:

- rengjøringsvennlig
- enkel desinfisering
- kompakt materiale
- limfug/nedstøping
- rustfrie fotplater

Våre fagkonsulenter skreddersyr løsninger tilpasset ditt behov! -ta kontakt for prosjektering og tilbud;

FJØSSYSTEMER

FOR MER INFO, SE VÅR WEB: fjossystemer.no

Øst
2634 Fåvang
Tlf: 61 28 35 00
ost@fjossystemer.no

Sør
3174 Revetal
Tlf: 33 30 69 61
sor@fjossystemer.no

Vest
4365 Nærbø
Tlf: 51 43 39 60
vest@fjossystemer.no

Nordvest
6770 Nordfjordeid
Tlf: 57 86 25 05
nordvest@fjossystemer.no

Midt
7473 Trondheim
Tlf: 72 89 41 00
midt@fjossystemer.no

BYGG
2634 Fåvang
Tlf: 61 28 35 30
bygg@fjossystemer.no

Svinefôr fra Norgesfôr gir fordeler for alle

- God tilvekst
- Lavt fôrforbruk
- Høy kjøttprosent
- God smak
- Stabil fôr kvalitet

«Jeg er godt fornøyd med fôrforbruket, den lokale forankringen og den gode oppfølgingen fra fôrleverandøren»
sier Rune Hagelund fra Gaupen, som i dag bruker Svin Junior og komplettblandinger

Svin Junior • Svin Ung • Svin 30 • Svin 50 • Svin 70 • Svin Komplett

www.norgesfor.no

Mørk/Engebretsen ankesaken: Bot for smågrisproduksjon -

Dommen har falt i lagmannsretten. Mørk Engebretsen Invest fikk delvis medhold. Deres slaktegrisproduksjon er ikke konsesjonspliktig.

 Erling Mysen og Tore Mælumsæter

Mørk Engebretsen Invest (MEI) fikk delvis medhold i sin anke av boten de fikk i tingretten fjor. Striden sto om en bot på 3,8 millioner. Denne er nå redusert betydelig.

Lagmannsretten gir MEI medhold i at deres slaktegrisproduksjon er innenfor konsesjonsregelverket. Men de dømmes for sin smågrisproduksjon. Striden gjelder husdyrkonsesjonsloven §3, der det skal tas utgangspunkt i det samlede produksjonsomfang hvis to eller flere konsesjonsregulerte virksomheter har felles eierinteresser eller for tett samarbeid om konsesjonsregulert produksjon.

En rapport fra NILF fra 2005 fastslo at utleiekontraktene til MEI bar preg av be-

tydelig økonomisk samordning og risikooverføring fra konseptdeltagerne. MEI på sin side hevder de ikke har virksomhet som omfattes av husdyrkonsesjonsloven §3. Selskapets virksomhet går på utleie av grisehus, purker, konsulenttjenester samt produksjon og salg av kraftfôr, noe som ikke er konsesjonsregulert.

Spørsmålet blir da om MEI og produsenter av smågriser og slaktegriser samarbeider i slik grad at de må anses å ha økonomiske interesser i samme produksjon.

I lagmannsretten hevdet statens representant at MEI i 2005 hadde tre ganger så mange purker som konsesjonsloven tillot. Det var dessuten MEI som hentet ut stordriftsfordelene i samarbeidet, og at denne typen produksjon representerte en industrialisering som vil kunne fortrenge det tradisjonelle familiejordbruket, i strid med intensjonene i konsesjonsregelverket.

DELVIS MEDHOLD

I lagdommen sier man at utleieforhold og salg av fôr ikke er tilstrekkelig til å

konstatere økonomisk interesse i samme produksjon. Men utleievirksomheten har betydning, og når også purkene leies ut blir de økonomiske interesser tettere og mer omfattende enn i tradisjonell husdyrproduksjon. Den økonomiske bindingen forsterkes også av at leieforholdet av purker ikke er tidsbegrenset eller nedtrappet over tid. Dermed opprettholdes dommen når det gjelder smågrisproduksjon.

VURDERER ANKE

– Vi konstaterer hva lagmannsretten har sagt og vurderer om vi skal anke denne dommen, kommenterer ekspedisjonssjef Leif Forsell i landbruks- og matdepartementet til Svin.

Vi har også spurt Jan Arild Torekoven (slaktegrisprodusent i MEI-systemet) om dommen.

– Jeg ønsker overhodet ikke kommentere rettsaken, eller hva min rolle har vært i svineproduksjon på Langli, sier Torekoven til Svin.

Økonomi

Det er investert store verdier i grisehus og kornmottak hos Mørk Eek, og svært mye er lånefinansiert. Totalt har de bundet 70 millioner i anleggsmidler, men 65 millioner er lånefinansiert. 2007 var likevel et bra år der selskapene til sammen fikk ca. 5 millioner i årsresultat.

INNENFOR: Slaktegrisproduksjon i dette ca 1700 m2 store grisehuset på Langli, er i følge langmannsretten innenfor konsesjonsregelverket.

[Foto: EM]

Regnskapstall (tall i mill. kr)

Mørk Engebretsen Invest

	2007	2006	2005	2004
Driftsinntekter	19,0	14,4	13,0	14,6
Driftsresultat	1,5	-3,2	0,9	2,2
Årsresultat	1,9	-0,7	3,1	2,0
Anleggsmidler	48,5	48,0	47,0	39,1
Gjeld	43,7	38,7	40,1	28,4
Egenkapital	16,5	14,7	15,3	10,6

Hampshire

Driftsinntekter	15,9	10,6	7,0	7,4
Driftsresultat	3,7	1,0	2,3	0,4
Årsresultat	2,7	0,8	1,3	0,4
Anleggsmidler	16,9	10,3	9,7	15,2
Gjeld	19,6	12,7	12,7	16,1
Egenkapital	8,1	8,5	8,9	8,3

Word Farm Holding

Driftsinntekter	0,3	1,1	0,6	0,3
Driftsresultat	0,3	0,1	0,6	0,3
Årsresultat	0,2	0,1	0,7	0,2
Anleggsmidler	4,3	4,4	3,7	1,5
Gjeld	1,2	1,6	0,7	0,4
Egenkapital	3,2	3,0	3,0	1,3

slaktegrisproduksjon OK

Mørk Engebretsen Invest

Mørk Engebretsen Invest A/S (MEI) driver en betydelig svineproduksjon etter et noe spesielt konsept. MEI eies av Svein Engebretsen 28 % (styreleder i MEI) og Ove Henrik Mørk Eek 72 % (daglig leder og styremedlem). Mørk Eeks eierskap er gjennom holdingselskapet World Farm Holding der han selv eier 100 %. World Farm Holding har hatt salg av konsulent-tjenester til de andre deltagerne i MEI.

På gården Mørk i Skiptvet (40 dekar) eid av Tone Mørk (Ove Henriks mor) har MEI bygd opp et grisehus med 88 fødebinger. I tillegg er det bygd mølle, kornmottak og opplegg for kraftfôrproduksjon. På gården er det nylig søkt om oppføring av nytt stort grisehus.

MEI leverer kraftfôr til produsenter under MEI paraplyen. MEI eier purkene som leies bort til «ledige» grisehus leid av MEI, men driftet av andre. I 2004–05 som dommen gjelder, foregikk smågrisproduksjon på gårdene Mørk (Ove Henrik Mørk) pluss Skipperud (Svein

Engebretsen) og på Taraldrud (Hamon Fabio Moaddab).

Smågrisen ble solgt til firma Hampshire AS, et firma som kjøper 7 kg gris og selger det videre som 25–50 kilos (ikke konsesjonspliktig virksomhet). Smågrisen ble deretter videresolgt til ulike aktører, blant annet til Jan Arild Torekoven og Eugen Maren Grøndahl (fetter av Ove Henrik). Disse drev slaktegrisproduksjon på gårdene Langli og Skipperud. MEI leide driftsbygningene og stod for fôrproduksjon.

Etter 2005 har nye personer kommet inn som leietagere. Det gjelder Gierts Manieks (smågrisproduksjon) og Girts Izmailovskis (slaktegrisproduksjon). Langli gård er nylig kjøpt av Ove Henrik Mørk Eek, men konsesjon på kjøpet mangler foreløpig. Gården Langli har grisehus bygd om fra fjørfe (i regi av MEI) og har kapasitet til å føre opp minst det dobbelte av hva en konsesjonsbe-setning kan.

Får 1,3 mill i prisnedskriving

Mørk Engebretsen Invest fikk i fjor over 1,3 millioner i prisnedskriving fra staten som kornhandler og kraftfôrprodusent. I 2007 fikk de 1,2 millioner. Når boten nå blir nedsatt betyr det at MEI får en prisnedskriving ikke andre svinebønder får og som dekker det de får i bot.

Nå har MEI investert i eget kornmottak som kjøper og selger korn slik at de får samme status som ei hvilken som helst mølle. De får prisnedskriving hvis kornsalget skjer til andre husdyrprodusenter/møller, men ikke hvis det gjelder egen kraftfôrproduksjon. Noe spesielt er at MEI er ikke godkjent som kraftfôrprodusent, og har dermed ikke lov å lage kraftfôr til andre enn seg selv. Likevel får de en prisnedskriving som omregnet tilsvarende kraftfôrproduksjon på 700 purker pluss at det føres fram over 7000 slaktegris. Vi forutsetter da at 70 prosent av mottatt korn brukes i kraftfôrproduksjon, og at det er nærmere 80 prosent norsk korn i kraftfôret.

Samtidig har Mattilsynet lenge hatt en sak på at kraftfôrproduksjon i virksomheten ikke er lovlig. Fram til desember fikk Mørk Eek en dagbot på 1000

kroner fordi de ikke varmebehandlet kraftfôr solgt i Mørk Engebretsen systemet. Men boten hadde ingen effekt.

– Før jul forsegle vi fysiske siloer slik at salg ikke skal kunne skje uten at det oppdages, forteller Jarle Bergsjø i Mattilsynet.

Men konsesjon, prisnedskriving, varmebehandling følger ulike regelverk, og sakene har ingen direkte sammenheng.

– Dommen har likevel betydning.

Vi vil vurdere hva vi gjør med prisnedskriving når vi får en endelig dom i denne saken, sier seniorrådgiver Øyvind Breen i Statens Landbruksforvaltning.

DELS MEDHOLD:
Ove Henrik Mørk Eek fikk delvis medhold i rettsaken mot staten.

Med Tormod Hermansen på laget

Sammen med Innovasjon Norges investeringsfond for Øst Europa har Ove Henrik Mørk Eek opprettet selskapet International Pork Investments. De bygger seg opp fra en produksjon på 50000 slaktegris til 100000 slaktegris i Latvia (ca 15 % av produksjon i landet). I tillegg skal det satses på svineproduksjon i Ukraina. Målet er i følge en rapportasje i avisa Smaalenene produksjon av 50000 slaktegris i kombinert produksjon. Før dette skjer skal det imidlertid hentes inn aksjekapital gjennom nye aksjonærer. I følge Mørk Eek har flere personer/firma sagt ja til å tegne aksjer. Med seg som styreformann på laget har han fått tidligere Telenortopp Tormod Hermansen.

Ullgriser til Danmark

Fem ullete råner står nå stallet opp i karantene på en gård i Kalundborg i Danmark. De er sju-åtte måneder gamle, har krøllete blond pels og lange ører, og kom til Danmark direkte fra Østerrike. Planen er at de skal bedekkes med et antall LY-ungpurker, så de fem til sammen kan bli fedre til minst 300 griser. Hvis alt går etter planen, skriver Landbruksavisen at de skal slaktes etter et års tid. Da skal forskere ved slakterienes forskningsinstitutt i Roskilde vurdere mørhet og smak på kjøttet. Det skal være svært velsmakende kjøtt på grisene, og det er da også dette som er grunnen til at de er hentet til landet.

DIREKTØREN direkte

Rolf Ole Tomter
ADM. DIREKTØR NORSVIN

Fører Norsvins strategiprosess til organisasjonsendringer?

Dagens styringsstruktur og arbeidsdeling mellom Norsvin og Norsvin International (NI) er ikke optimal for framtida. Dette er en av arbeidshypotesene det jobbes med i strategiprosessen for å skape Norsvins nye strategiplan for perioden 2009 – 2014!

Mye er forandret siden man tidlig på 90-tallet begynte å syse med tanken om å tjene penger for Norsvins eiere på å selge genetik i det internasjonale markedet. Norsvin International ble dannet i 1997, med Nortura som medeier fra første stund. Norsvin så at man trengte en finansiell og familiær medspiller for å vinne fram i internasjonale markeder.

Baltikumsatsingen, og etter hvert også USA-satsingen, krevde ytterligere kapital og velvillige investorer, og Felleskjøpet Agri kom inn på eiersiden via datterselskaper av Norsvin International. Etter hvert har ting blitt ordnet opp i slik at Norsvin International i dag fremstår som en juridisk enhet med datterselskaper, eid 53,8% av Norsvin, og resten av eierandelene fordelt på Nortura og FK Agri.

Norsvins internasjonale satsning har kun én overordnet misjon. Det er å tjene penger på vegne av eierne, norske svinekjøttprodusenter. Norsvin ønsker å tjene penger på det faktum at vi har et produkt i verdensklasse, nemlig vårt Norsvin Landsvin.

De to øvrige medeiere, Nortura og FK Agri, har gjennom eierskapet hatt som motiv å hjelpe Norsvin og norske svineprodusenter til å nå målet om å tjene penger på internasjonal virksomhet. Samtidig har de nok også hatt motiver om å skaffe seg goodwill-effekt hos svineprodusentene ved å delta med kompetanse og penger. I den senere tid, etter hvert som krav til ytterligere kapitaltilgang har kommet, har de eksterne eierne naturlig nok også stilt krav til inntjening og forrentning av innskutt kapital. Dette er sunne og forretningsmessige viktige premisser.

Vi gleder oss over at vi nå ser at Norsvin International som selskap for første gang i historien legger fram et budsjett for inneværende år som forteller at selskapet skal gå med overskudd. Vi gleder oss videre over at markedsutviklingen i årene fremover, spesielt i det amerikanske markedet, vurderes som svært potent! Men i denne sammenhengen må vi ile til med å påpeke at Norsvin og eierne lenge har hatt økonomisk glede av den internasjonale satsningen gjennom royaltybetaling for levering av genetik til NI. De siste par tre årene har dette eksempelvis betydd 8 til 10 mill kroner i inntekt til Norsvin.

Gjennom analyser av nå-situasjonen i den pågående strategiprosessen ser vi samtidig at vi er svært sårbare organisatorisk gjennom dagens struktur og deling av ansvar og myndighet mellom Norsvin som avlsorganisasjon og Norsvin International (NI) som markeds- og salgorganisasjon.

I et fremtid strategisk bilde ser vi for oss at Norsvin og NI samlet vil øke sin årlige omsetning fra dagens cirka 190 millioner til cirka 300 millioner i årlig omsetning i 2014. I dag ligger cirka 120 av de 190 omsetningsmillionene i Norsvin, mens 70 millioner er i NI. I 2014 vil omsetningen være cirka 140 millioner i Norsvin og 160 millioner i NI. Datterselskapet vil med andre ord stå for større omsetningsandel i konsernet enn moren.

Styret i Norsvin har i dag ingen direkte løpende påvirkning på strategisk og operativ drift og utvikling i NI. Den internasjonale virksomheten blir i dag satt opp som orienteringssaker på styrets agenda. NI forvalter i praksis nesten hele markedsleddet i Norsvins verdikjede fra produktutvikling (avlsløst og FoU), produksjon (semin) til marked. Norsvin har på mange måter outsourcet markedsavdelingen sin. Det norske markedet har Norsvin, når rett skal være rett, fullt ansvar for. Men i 2014 vil dette være cirka 65 tusen purker. Målt mot det internasjonale markedet snakker vi om et sted mellom 1,5 til 2 millioner grisepurker med mer eller mindre Norsvingenetikk i årene!

Videre er det slik at knapt en eneste av våre 65 medarbeidere i dagens Norsvin ikke påvirkes av den internasjonale satsningen. Grensegangene mellom Norsvin og NI på Norsvinsenteret bærer preg av overlapping og ikke tydelighet, men dette er på både godt og vondt.

Vi snakker i strategiprosessen om å lete etter fremtidige modeller for Norsvin og NI som innebærer en enhetlig styringsstruktur, en ubrutt verdikjede fra produktutvikling til marked og ivaretagelse av alle eieres interesser. I denne sammenheng snakker vi da om Norsvins eiere, de norske svineprodusentene, men også de to andre eierne i NI, Nortura og FK Agri.

Det arbeides med ulike modeller for å løse dette, og etter all sannsynlighet vil en justert organisasjonsmodell bli forelagt Norsvins årsmøte i år. Dette skjer i sammenheng med styrets anbefalte strategiplan for Norsvin for 2009 til 2014. En slik anbefalt ny organisasjonsmodell vedtar ikke Norsvin alene, men må definitivt omforenes i samspill med de to øvrige eiere i Norsvin International.

Men tradisjonen tro velger vi å tro at disse to eiere vil stille seg bak en organisasjonsmodell som ytterligere fremmer mulighetene for å tjene penger på norsk svinegenetik på vegne av alle norske svineprodusenter!

Rolf Ole Tomter

Usikker mysetilgang gir tørrfôrboom

Nordland har ikke vært plaget av labor interesse for å bygge og satse på svineproduksjon. Snarer toert i mot. Mange har utvidet og bygd nytt, og mange er i ferd med å bygge nye grisehus. Men stadig flere har nå valgt å satse på tørrfôringsanlegg framfor våtfôringsanlegg. Usikkerheten knyttet til framtidige leveranser av myse er en viktig forklaring. Meieriet på Sømna har dermed mistet flere potensielle mysekunder i sitt nærmiljø som følge av Tines varsel om å bygge fabrikk i Verdal for eksport av myseprodukter.

– Gi klar beskjed i mysesaken

TAR TID: – Planlegging av grisehus er noe som gjøres med tanke på mange års drift. Derfor håper jeg at Tine orienterer oss fortløpende i mysesaken og gir oss klar beskjed, sier Snorre Warholm. [Foto: TM]

MYE: Det brukes 900 000 liter myse i året på øvre Dale i Sømna. Det håper svineprodusenten å kunne fortsette med. [Foto: TM]

– Det er Tine som bestemmer i mysesaken, men landbruket er ikke større enn at vi må se ting i sammenheng. Jeg oppfordrer til revurdering av mysefabrikkvedtaket, og håper at melkesamvirket orienterer oss fortløpende om utviklingen, sier Snorre Warholm.

Tore Mælumsæter
SØMNA, NORDLAND

Han er en av mange svineprodusenter som også er melkeprodusent. I hans nærområde går det minst like mye myse til melkeprodusentene som til svineprodusentene. Han er derfor lei seg for at

det er svineprodusentene som har blitt hengt ut som «syndebukker» i kampen mot Tines vedtak om å bygge mysefabrikk for eksport i Verdal.

«VINN-VINN»-SITUASJON

– Vi er ikke flere enn fire svineprodusenter i Sømna, men det er vel minst 70 melkebruk i denne kommunen. Vi har brukt myse, og vi har betalt det som selgeren har bedt om. Vi betaler cirka 14 øre literen for tilkjørt myse som har et tørrstoffinnhold på 14 – 15 prosent. Denne prisen har vært stabil ganske lenge. Vi har strukket oss langt for å kunne bruke myse som verdifull ressurs i føring av griser. Det samme har storefeprodusentene, og det tror jeg alle potensielle kjøpere vil gjøre også i fortsettelsen. Etter mitt syn står vi her overfor en vinnvinn situasjon enten vi snakker om Tine, svineprodusenten eller melkeprodusen-

Bra fôrbruk, men for høy luftfuktighet

ten. Uansett hva som skjer i denne saken vil naturligvis svineprodusentene omstille seg etter den virkeligheten som omgir fjøset, sier Warholm.

Personlig spekulerer de på å legge om fra dagens slaktegrisproduksjon til kombinert produksjon. Fôrforbruk og tilvekst er viktige elementer når økonomien skal vurderes.

VIL IKKE SUTRE

– Jeg ønsker ikke å sutre overfor Tine i denne saken. Men jeg ber om at vi som betaler for å kjøpe denne fôrressursen blir holdt løpende orientert om utviklingen i saken. I dag ser vi at potensielle mysekunder, for eksempel av Tinemeieriet her på Sømna, bygger grisehus basert på tørrfôring i stedet for våtfôring. Fjorårsdebatten om Tines mysevedtak har fått mange til å tro at dette råstoffet forsvinner. Mye har forandret seg siste året, ikke minst økonomisk for Tine. Myse-råstoffet omsettes til langt lavere priser i eksportmarkedet nå enn for et år siden. Jeg blir overrasket om ikke dette påvirker byggelysten i Tine. Jeg håper derfor at ingen lar det gå prestisje i saken, men regner nøkternt på fordeler og ulemper ved ulike alternativer, sier Warholm.

MYSEFØRING KOSTER PENGER

Sjøl om det er mange fordeler ved bruk av myse, både faglig og økonomisk, så er det også store kostnader forbundet med å satse på det. Det er flere muligheter til å gjøre feil hver dag.

– Mange trekker bare fram det faktum at våtfôringsanlegg er dyrere enn tørrfôringsanlegg. Men våtfôringsanlegg krever også større areal på grisehuset enn et hus som er tørrfôrbasert. Og gjødsellageret må bygges større, kanskje 40 prosent av den mysemengden du bruker. Sjøl bruker vi 900 000 liter myse i året, eller 18 kubikkmeter i uka. 900 000 x 40 prosent betyr at du trenger 360 000 liter ekstra gjødsellager. Det blir også økte transportutgifter med større gjødselmengder, selv om dette naturligvis også har ei positiv side. Vitsen er jo at det skal lønne seg å bruke myse, sier Warholm.

SITTER IGJEN MED TAP

Ekstra bekymret er han for yrkesbrødre i regionen som fikk mysekontrakt med Tine for to-tre år siden, og bygde ut fra kalkyler som baserte seg på det. De har allerede tatt utgiftene. Hvis mysa nå forsvinner, risikerer de å sitte igjen med kostnadene. Hva med dem?

Det har vært gode resultater i det forholdsvis nye grisehuset på øvre Dale i Sømna. Men mange runder er gått for å få ned luftfuktigheten som lett blir høy i kjølig og fuktig vær.

– *Jeg er stort sett fornøyd* med hvordan huset fungerer. Det er skrått himling innvendig, og det er et sandwich-elementhus med lufterventiler på veggene, men uten vinduer. Lyset slipper inn gjennom lystakplater på nordsida. Det er for å skape en litt kjøligere atmosfære om sommeren når sola står på som verst, sier Snorre Warholm.

– Vi har slitt med for mye anmerkninger på brysthinne- og hjertesekkbetennelser, og mange veterinærer og rådgivere fra inn- og utland har vært her for å vurdere problemene. Ved fuktig og kjølig vær har vi slitt med å holde oss under 90 prosent i relativ luftfuktighet. Ventilasjonsanlegget er gjennomgått, og vi har gjort flere tiltak. Blant annet er det ettermontert to-

klimatek mot yttervegg. Dessuten har vi montert nye takplater over luftventilene for å styre luftstrømmen bedre inn i husdyrrommet. Nå vurderer vi å sette inn tilleggsvarme. Mange har pekt på viktigheten av nok luft og rom i grisehuset, men personlig så tror jeg det har vært for sterkt fokus på romvolum. Blir innevolumet for stort blir det lenger mellom utskifting av luft per time. Et stort rom krever dessuten mer varme, sier Snorre Warholm.

Han legger ikke skjul på at fuktighetsproblemene har skapt en del frustrasjon. Det har tatt veldig lang tid å stille diagnosen. Men nå ser ting ut til å gå bedre.

Fjøset, som ble bygd i 2004, er seksjonert, og det har to like avdelinger med plass til 300 griser i hver. 280–90 griser blir satt inn sju ganger i året. I hver binge er det plass til 11–12 dyr. Bingene er 5,20 x 2,40 centimeter store totalt med gjødselrister. Over år har fôrforbruket ligget på 2,5 fôrenheter per kilo tilvekst, og tilveksten har vært 1000–1100 gram per dag. Ved siste innsett var tilveksten 1095, og fôrforbruket 2,57.

TRIVES: Det er både melk- og svinekjøttproduksjon på gården. Warholms kone Marie Vevelstad er med i drifta for fullt, og det samme er røkteren Martin Finvik (t.v.). Grisehuset i bakgrunnen.

Myseforbruket til gris tilsvarener 80 000 dekar bygg

VERDI: Bruk av myse som tilskudd i svinefôr representerer store samfunns- og næringsmessige verdier.

Mysesalget til svinefôr i 2008 representerte vel 30 millioner føreheter. Hvis vi regner med ei gjennomsnittlig byggavling på vel 400 kilo per dekar, representerer fôrverdien av grisemysa nærmere 80 000 dekar bygg.

 Tore Mælumsæter

Det er med andre ord store verdier vi snakker om, både nærings- og samfunnsmessig. I tillegg vet vi at det går kanskje like mye myse til storfe.

Svin baserer tallene ovenfor på overslag over salget av mysekomplett til svineprodusenter i henholdsvis Felleskjøpet Agri (FKA) og Felleskjøpet Rogaland Agder /FKRA) i 2008, og skjønnsmessig påplussing for de private fôrleverandø-

ne basert på grove anslag om hvilke markedsandeler de forskjellige aktørene har. Tallene må derfor tas med en klype salt hva angår nøyaktighet, men de er regnet ut for å gi et grovt bilde av hvilke proporsjoner mysa egentlig representerer i norsk svineproduksjon.

MINST 30 MILLIONER FØREHETER

En gammel tommelfingerregel sier at hvis mysa har 10 prosent tørrstoffinnhold går det cirka 10 liter myse netto på en førehet. Men det som omsettes i dag har ofte 14-15 prosent tørrstoffinnhold. Dermed regner en kanskje seks liter myse per førehet.

Vidar Aglen i Felleskjøpet Agri sier til Svin at de solgte cirka 30 000 tonn komplettblandinger i sitt område i 2008. Hvis en regner med at mysa utgjør gjennomsnittlig 25 prosent av førseddelen, betyr dette at myseforbruket omregnet utgjør nærmere 13 millioner føreheter i FKAs nedslagsfelt. Hvis selskapet har et sted mellom 50 og 60 prosent markedsandel for disse produktene i sitt område, så vil det samlede mysekomplettetsalget i dette nedslagsfeltet representere godt over 20 millioner føreheter.

Arild Eriksen i Felleskjøpet Rogaland Agder sier at de solgte cirka 17 000 tonn mysekomplett siste året. Hvis vi regner samme innslag av myse på førseddelen her som i FKAs område, snakker vi om drøyt sju millioner føreheter i FKAs nedslagsfelt. FKRA har en noe høyere markedsandel for disse produktene i sitt område enn Felleskjøpet Agri, slik at vi plusser på litt mindre mysekomplettandel for private fôrleverandører her. Da kommer vi fram til at mysa represen-

terer minst 10 millioner føreheter i FKAs nedslagsfelt.

Legger vi sammen disse tallene snakker vi om et myseforbruk i norsk svineproduksjon som representerer minst 30 millioner føreheter.

OVER OG UNDER 25 PROSENT

Noen vil kanskje si at et innslag på 25 prosent myse i førseddelen er mye. For en typisk slaktegrisprodusent i FKAs område ligger myseandelen kanskje på 15-20 prosent av fôrmenyen. Men både her og i andre deler av landet kan denne andelen være godt over 25 prosent også. Og myseandelen kan ofte være høyere til drektige purker enn til slaktegris. Vi har derfor valgt 25 prosent for å få et tall å regne med.

Satser på Norge

Det nederlandske landbruksgrøstiselskapet Schippers Europa BV engasjerer seg i det norske markedet. Schippers Europe er en av de største leverandørene av utstyr til bønder som driver intensiv storfe- og svineproduksjon i Europa, og har et bredt spekter av produkter til husdyrbrukerne innenfor biosikkerhet, reproduksjonsteknologi, rengjøring og desinfeksjon for å nevne noe. Selskapet har salgskontorer i mange land, og betegner seg selv som markedsleder i Europa når det gjelder utstyr til å dekke moderne husdyrbønders behov.

Mysesaken – på vent

Tine holder bakkdøra åpen

Tine holder bakkdøra åpen i mysesaken. Investeringene i Verdal blir dyrere enn antatt, samtidig som myseprisen har falt kraftig. Forutsetningene i Tines regnestykker holder ikke lenger mål. Tine har selv sagt at investeringene i anlegget i Verdal går i null hvis myseprisen skulle falle 30 prosent. Nå har myseprisen på verdensmarkedet falt 60 prosent. Lav kronekurs drar litt i andre retningen, men dette lukter ikke gull for Tine.

– Forutsetningene er endret. Prosjekteringen viser at investeringskostnadene blir dyrere. Dette blir trolig behandlet av styret på nytt. Men vi har fortsatt et vedtak om investering, sier styreleder Fredmund Sandvik i Tine til Svin. Han vil ikke gi råd til de som nå bygger grisehus om de skal satse på våtfôr og myse eller rimeligere anlegg for tørrfôr.

Vurderer å utvide slaktegrisproduksjonen – Det er kjekt å føre med myse

FORDEL: – Jeg er veldig glad for at vi kan bruke myse i våtføringsanlegget. Det har flere positive effekter, synes Bente Børsheim.

[Foto: TM]

– De er fra før finanskrisen, bedyrer Bente Børsheim.

Grisene hennes vasser i makuerte kontoutskrifter fra Helgeland Sparebank, en bank som for øvrig er tungt inne i både svineproduksjon og annet landbruk i landsdelen.

Tore Mælumsæter

VEGA, NORDLAND

– Ja, det er mange ledd i verdikjeden som må samarbeide om det skal bli noe framtid for landbruket i denne regionen. Slik sett er vi heldige som møter forståelse både i lokale banker, slakteriet og hos felleskjøpet. Det er veldig driv i landbruket i denne regionen nå, ikke minst i svineproduksjonen. Vi er også sjøl inne i en fase hvor vi vurderer å utvide produksjonen vår fra dagens 1200 slaktegriser til 2100, sier Bente Børsheim.

AKTIVT LANDBRUK PÅ ØYA

Vi er på Marken i Vega, ei livskraftig og vakker landbruksøy cirka en times reising vestover fra Brønnøysund, ferjeturen inkludert. I dag sitter Bente og Lars Børsheim over kjøkkenbordet sammen med Norturarådgiver Arne Flatmo og diskuterer hvordan en utvidelse av slaktegrisproduksjonen vil påvirke økonomi og driftsrutiner. Ingen beslutninger er tatt ennå.

Svigerfaren til Bente hadde solgt mjølkekvota da de tok over i 2001. De drev derfor med ammekyr fram til 2005.

– Jeg var glad når kua fór. Jeg var vant til gris fra før, og hadde egentlig mest lyst til å starte med det. Det var snakk om å starte en purkering her på Vega i 2001–02, men det ble ikke noe av. Det var ikke mange som bygde for gris her da vi startet i 2005, men de siste åra har det løsnet skikkelig, sier Børsheim.

STOR EGENINNSATS

Lars er en nevenyttig mann, og det har han dokumentert. Da fjøset og siloen ble

bygd om i 2005/06 så gjorde Børsheim alt sjøl unntatt montering av våtføringsanlegget.

– Vi sparte nok mye penger på det, men unga ble rimelig lei. Det var ikke mye de så til oss. Så hvis vi spør dem vil de antakelig grine på nesen om vi forteller dem at vi kanskje skal bygge en gang til, sier Bente.

De får smågriser fra en produsent i området ved Sandnessjøen litt lenger nord. Det er denne livdyrleverandøren som nå planlegger å utvide smågrisproduksjonen sin. Derfor er det et riktig tidspunkt for Bente og Lars å vurdere om også de skal føre fram flere slaktegriser.

FRA TRE TIL ÉN LEVERANDØR

– Da vi begynte med gris så fikk vi smågriser fra tre forskjellige leverandører. Nå får vi alt fra denne ene, og det er en veldig stor fordel.

Ved en eventuell utvidelse blir det aktuelt å utvide både i bredden og leng-

Forts neste side

den, slik at det i praksis blir tre avdelinger, inkludert en mottaksavdeling i den gamle plansiloen.

I dag er det 16 binger i slaktegrisavdelingen og 12 i avdelingen hvor den gamle siloen var. De setter inn 140 smågriser i slengen.

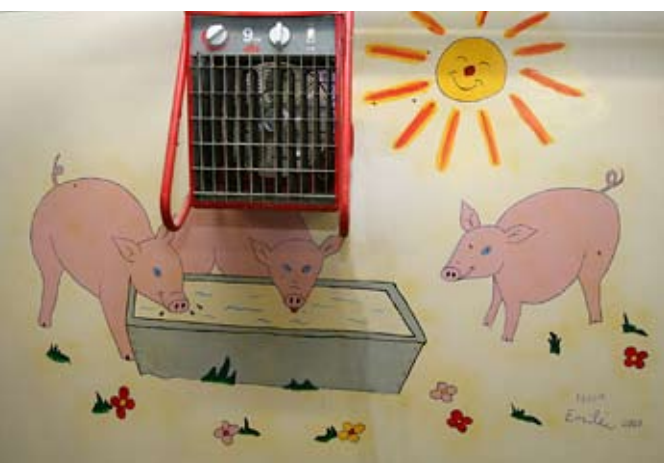
LITT HØYT FØRFORBRUK

De synes fôrforbruket er litt for høyt. Det svinger mellom 2,6 og 3 fôrenheter per kilo tilvekst.

– Jeg tror ventilasjonen og det at vi kjører med litt snille fôrkurver i fôringsanlegget er hovedforklaringen, sier Bente. De bruker også myse i våtfôringsanlegget, og mysekomplett 1 og 2. Fôrseddelen inneholder 20 prosent myse med 14–15 prosent tørrstoff.

SKAL, SKAL IKKE?: Her utformer Norturarådgiver Arne Flatmo driftsplaner og regnestykker over hvordan en eventuell utvidelse av produksjonen vil slå ut for Lars (f.v.) og Bente Børsheim. [Foto: TM]

FRISKER OPP: Med dette barnemaleriet på tverrveggen blir det tydelig for alle og enhver at grisene er glade i mat!

– Vet du hvor mye fôrenheten koster deg?

– Vi regner med at den koster 2,30–2,35 kroner per fôrenhet inkludert mysa. Jeg er veldig glad i mysa. Den er kjekk å ha. Våtfôringsanlegget fungerer bedre. Vi får mindre groing i tanken, men det er naturligvis viktig å følge med for å unngå feilgjæring. Gode arbeidsrutiner er viktig, og det er viktig å ta regelmessige fôrprøver.

– KVIKK GJORDE SUSEN

De slet en stund med litt for lave slaktevekter. Men etter at de begynte å gi Kvikk i tillegg til slaktegrislefôret de fjor-

ten første dagene så har slaktevektene økt med seks-sju kilo. Så det har fungert bra. En annen forbedring de har merket er at smågrisleverandøren bare brukte gulvvarme tidligere. Nå har han også begynt å bruke varmelampe i tillegg.

– Vi har mye færre anmerkninger nå, kommenterer Børsheim.

Grisene var 11–12 uker gamle da Svin var på besøk. Når grisungene kommer prøver de å holde cirka 22 varmegrader i mottaksavdelingen, mens temperaturen i hovedavdelingen er fire-fem grader lavere.

JANUARSTEMNING: Slik kan en januarmorgen på Marken i Vega ta seg ut. [Foto: TM]

Nyhet! Ekstra stort smågrishjørne

Reime GP innredning

- Ny innredningsløsning for store dyr
- Svært kraftig dimensjonert
- Ferdig tilpasset fra fabrikk = rask montering

Reime Forum Gris fødebinger

- Romslig smågrishjørne tilgjengelig fra gang
- Stengeluke på skillegrind betjenes fra gang
- Todelt smågrishjørne den første kritiske tiden
- Enkel og rask omstilling
- Høye tette skiller gir trygghet for purkene
- Ekstra god snuplass for purka
- Plassering av kontaktgitter og drikkeutstyr gir reine binger
- Redusert fare for tap

Reime Forum gris insemineringsbås

- Optimale arbeidsforhold for inseminør og røkter
- Sikker og skånsom for purker, høy trivsel
- Enkel stimulering og individuell behandling
- Betjeningsvennlig

Vår styrke – din trygghet!

Be om referanser. For nærmere informasjon ta kontakt med nærmeste A-K forhandler.

www.a-k.no

Svea Ventilasjon

Både mekanisk og naturlig ventilasjon tilpasset for krevende forhold. Med et bra miljø i grishuset øker forutsetningene til et bra resultat.

Din leverandør til grishuset

Sveaverken AB

Vingåkersvägen 73, Box 38, 641 21 Katrineholm, Sverige
Tel: +46 150 48 77 00 Fax: +46 150 48 77 77

www.sveaverken.se

ICR

ingarii@online.no
tel 908 38 983

HUSDYRFAG – VELFERD OG PRODUKSJON

3-årig bachelorgradsstudium

Studiet gir deg god kunnskap om moderne gårdsdrift, lønnsom husdyrproduksjon og godt husdyrmiljø.

HUSDYRVELFERD

Årsstudium

Studiet gir deg en innføring i husdyrfag, der dyra og deres omgivelser står i sentrum.

UTMARKS- OG NATURFORVALTNING

3-årig bachelorstudium

For deg som vil lære mer om naturen og liker en blanding av teori og praktisk arbeid. Du lærer å se vern og bruk av naturen i sammenheng.

Studiestart, Steinkjer: 18. august 2009

Søknadsfrist: 15. april 2009

Ring gjerne: Dagunn O. Moum, tlf 74112150,
e-post: dagunn.o.moum@hint.no

www.hint.no Søkertelefon: 74 11 20 30 opptak@hint.no

Nytt hopp i kraftfôrprisen

Kraftfôrprisene øker fortsatt mer enn termintillegga. Høy eurokurs er en forklaring. Prisen har siste to månedene økt mest i Rogaland. På et år har kraftfôrprisene økt fra 35–50 øre per kilo.

 Erling Mysen

Det kom en del reaksjoner etter Svins artikkel i nr 9/2008. Her dokumenterte vi voldsomme prishopp på kraftfôr til griser. Vi følger opp med ny sak om kraftfôr og priser allerede nå. Grunnen til at dette er en viktig problemstilling å ta opp er at økte fôrpriser kombinert med vanskeligere markedssituasjon for kjøtt presser økonomien for hele næringa.

– INGEN FORDEL

– Det er mange som er opptatt av økte fôrpriser. Økningen er ingen fordel for svine- og fjørfeproduksjon, sier Vidar

Aglen. Han er produktsjef for svinefôr i Felleskjøpet Agri.

– Vi har samme inntrykk, men det er flest fjørfebønder som tar kontakt om dette, sier avdelingsleder for kraftfôr i Norgesfôr Strand, Øystein Lien.

Jordbruksavtalen i fjor forutsatte 26 øre dyrere kraftfôr per kilo. Realiteten har blitt nesten det dobbelte. Siden november har prisen økt 6 til 14 øre, mens det normale ville vært fire øre. I høst økte prisen absolutt mest på Østlandet og i Trøndelag. Hittil i vinter har den økt mest i Rogaland. Rogaland har likevel lavere kraftfôrpriser enn Østlandet/Trøndelag. På Klepp koster for eksempel Svinefôr Norm 19 øre mindre levert gården fra FKRA enn når en svinebonde på Løten kjøper tilsvarende fôr fra Felleskjøpet Agri.

– Vi vil alltid ha et lite etterslep på priser, men nå i januar ser vi full virkning av jordbruksavtalen. Høy eurokurs og økte kostnader har også løftet prisen, forklarer salgssjef på kraftfôr, Aadne Aasland i FK Rogaland/Agder. Det samme sier kollega Aglen i Felleskjøpet Agri.

DALEBAKKEN BEST PÅ DIEFØR

Ny i vår prisliste er Norgesfôr Dalebakken på Ørlandet ytterst ved Trondheimsfjorden. På diefôr har de faktisk lavest pris av alle til lokale kunder.

– Men diefôr selger vi ikke mye av. Hos oss kjøper de fleste svineprodusentene mysekomplett, forteller daglig leder Gro Bakken. Hele 73 prosent av svinefôret de selger er et kraftfôr som passer i kombinasjon med myse. Hos FKA og FKRA utgjør tilsvarende fôr kun 15 prosent. Hos disse er Svinefôr Norm det viktigste svinefôret med cirka 30 prosent andel.

– Normfôret utgjør 30% også hos oss, men vi selger mer av komplettblandinger til myse og miljøfôr, opplyser Øystein Lien i Norgesfôr Strand. Det er dermed forskjell på hvilke kraftfôrslag de ulike aktører selger mye av. Hos Fiskå Mølle går for eks. mindre av diefôr, mens nye Forum Gris purkefôr øker. Det er dyrere enn diefôr, men har mer stabilt innhold av råvarer.

FOKUS PÅ LAVERE FØRFORBRUK

– Fôrforbruk er vel så viktig som pris. Det er stor interesse for å gjøre noe med fôrforbruket nå, kommenterer Aglen i Felleskjøpet Agri.

– Reduserer du som slaktegrisprodusent fôrforbruket fra 2,7 til 2,5 føreheter per kilo kjøtt sparer du inn hele prisøkningen på drøyt 40 øre siste år, forklarer Aglen. Han tror både valg av fôrslag, flere fôrslag, fasefôring, antall gris i bingen pluss at god kvalitet på fôret kan gi lavere fôrforbruk. Norturas rådgivere har satt som mål et fôrforbruk på 2,5 føreheter per kilo tilvekst. Svineprodusenter som vil overleve de høyere kostnadene bør ha økt fokus på fôrforbruk.

NY FRAKT

Felleskjøpet Agri vil også snart gå over til andre fraktsatser på kraftfôr. Det blir nå tre fraktsoner i Sør Norge. Kornområdene på Østlandet og Trøndelag vil få den laveste satsen.

Andre områder på Østlandet, Trøndelag og Helgeland med lave fraktkostnader vil utgjøre sone 2. Mens Vestlandet og øvrige områder på Østlandet/Trøndelag pluss mye av Nordland vil utgjøre sone 3. Resten av Nord Norge vil bli en sone 4. Selve satsene er ikke bestemt når dette skrives, men differensieringen skal ikke bli veldig stor.

KRAFTFØRPRISER JANUAR 2009

Alle priser er pr FE n, nettopris levert gården inkl frakt og tidligbestilling

	FK Agri Østlandet	Norgesfôr Strand	FK Rog/Agder Rogal. (Klepp)	Fiskå Mølle Rogal (Klepp)	Norgesfôr Dalebakken
Diefôr	114 FE n pr kg	112 FE n pr kg	120 FE n/kg	110 FE n/kg	1,10 FE n/kg
Pris jan 09	3,04	2,96	2,90	2,88	2,85
Pris nov 08	2,98	2,90	2,77	2,76	
Pris feb 08	2,66	2,63	2,48	2,44	
Pris nov 07		2,54	2,42	2,38	
Pris juni 07	2,58	2,55	2,43		
Pris juni 06	2,50	2,56	2,42		
Svin Stjerne Norm (50)	106 FE n pr kg	105 FE n pr kg	111 FE n pr. kg	106 FE n/kg	105 FE n pr/kg
Pris jan 09	3,12	3,04	2,93	2,85	3,01
Pris nov 08	3,03	2,96	2,79	2,73	
Pris feb 08	2,67	2,67	2,53	2,51	
Pris nov 07		2,57	2,46	2,44	
Pris juni 07	2,57	2,56	2,47	2,43	
Pris juni 06	2,62	2,61	2,46	2,42	
Herav frakt 12 tonn	11 øre	10 øre	6 øre Klepp	6 øre Klepp	1 øre Ørland
Herav tidligbestil.	inkl	2 øre	«1 %	«1 %	3 øre
I tillegg kommer eventuelle årsbonuser og kontantrabatter (er ikke med her)					
Andel kraftførsalg av totalt salg svinefôr i prosent					
Diefôr	15	11	15	10	3
Svin norm	30	30	20	40	11
Myse/miljøkomplett	15	37	15	9	73

Mais til føde – mais til «fuel»?

GJESTEKOMMENTAR:

Av Dag Hallan, strategirådgiver i Nortura

«Renewable Fuels Association» er navnet på interesseorganisasjonen som kjemper maisdestillerienes sak blant lobbyistene i Washington. I uken før presidentinnsettelsen sendte de et brev til Kongressen.

Kongressen mottok også et brev fra den mektige fellesorganisasjonen til de amerikanske kjøttprodusenter og kjøttindustrien, American Meat Institute (AMI). Bak dette brevet sto også 11 andre matvarelobbyer, inkludert organisasjonene til kyllingprodusentene, griseprodusentene og kalkunprodusentene.

Innledningsvis var begge brevene nesten likelydende. Begge ba Kongressen bevilge penger til utvikling og etablering av annen generasjons bioenergi. Og her stoppet enigheten. AMI hadde nemlig hengt på en hale. De anbefalte at pengene skulle bevilges til utvikling av en bioenergi «som ikke skjer på bekostning av matvareproduksjonen».

Da «den globale matvarekrisen» var et faktum, og kornprisene hadde nådd høyder ingen før hadde sett, hadde kloke

hoder i internasjonalt jordbruk en tredelt forklaring på fenomenet:

1. Uår og feilslått kornhøst på både den søndre og nordre halvkule skapte global kornmangel.
2. Raskt fremvoksende økonomier med Kina og India i spissen fremkalte et formidabelt nytt behov for korn/mais/ris til både mat og fôr i en voksende kjøttindustri.
3. USAs sterke subsidiering av destillasjon av mais til drivstoff drev prisene på fôr i været, og var i ferd med å ta livet av den kraftfôrintensive delen av kjøttproduksjonen i USA.

En del internasjonale landbruksøkonomer har nå erklært «den globale matvarekrisen» som opphevet. Uåret er overstått. Prisnivået er normalisert. Etterspørselspresset fra Kina og India vil nok vise en liten, men stabil vekst, og da en vekst som markedene vil forutse.

Det som dermed gjenstår er USAs ambisjoner om å bli mer energiuavhengige. Kort sagt: Oljeimporten skal ned. USA skal bli mer selvforsynt. Dyrking av energivekster på USAs store vidder er den opplagte løsningen.

Her hjemme ville vi vel ha sagt at mye hadde vært oppnådd i USA om man bare hevet bensinprisen fra drøye tre kroner literen til tretten kroner literen, og i tillegg introduserte nybilavgifter som gjorde det interessant å bytte ut gårsdagens femliters bensinmotorer med moderne toliters dieselmotorer.

Men verken bilavgifter eller bensinavgifter inngår i Washingtons verktøykasse. Ingen delstat i USA vil vel noen gang gi fra seg sin enerett til slike beskatningsformer og overlate denne muligheten til den føderale regjering. Dermed

gir man presidenten ansvaret for å gjøre USA mer energiuavhengig, uten samtidig å gi presidenten de finansieringsmuligheter som ligger i en offensiv og målrettet avgiftspolitik.

For USA vil det i overskuelig framtid være billigere å importere råolje enn å dyrke og destillere egne energivekster til drivstoff. Det er derfor alle innser at man må ha føderale subsidier til virksomheten. Men kjøttprodusentene vil ikke at det skal gå på deres bekostning. Det er ikke så underlig.

Effektene av biodrivstoffet i USA har i de siste uker vært godt synlige i den kraftfôrkrevende del av kjøttindustrien. Pilgrim's Pride, som er verdens største spesialiserte kyllingprodusent, er satt under konkursrettens administrasjon etter å ha bokført et årsunderskudd på nær en milliard dollar.

Verdens største kjøttprodusent alle dyreslag sammenlagt, Tyson, foretok tidlig i januar en hastig utskiftning av konsernsjefen. Tyson er nest størst i USA på fjørfe. Og som ny konsernsjef tilsatte man en tidligere, nå pensjonert toppsjef. Hans uttalte oppgave er å få orden på fjørfevirksomheten.

Hos verdens største svinekjøttprodusent, Smithfield, er det ikke snakk om noe sjefsskifte. Til gjengjeld har kredittvurderingsbyråene foretatt en kraftig nedgradering av kredittverdigheten.

Dette er en dramatisk situasjon i amerikansk landbruksindustri. Det er god grunn til å regne med at de siste ukers hendelser vil veie tungt, når Kongressen skal bevilge penger til annen generasjons bioenergi.

Nå vet man at det står et valg mellom mais til føde eller mais til «fuel».

Er proteinkildene i kraftfôret for ensidige?

Mange ønsker å redusere fôrforbruket, men det er vanskelig å få det til i praksis. Fôrforbruket har vist seg å være stabilt de siste åra. Har proteinsammensetningen i fôret blitt for ensidig? Og bør kjøttbenmjøl inn i fôret igjen?

Monica Stubberud,

PRODUKSJEF SVIN, NORGESFØR AS

Vi ser at temaet har kommet opp med fornyet styrke i det siste. Det er mange faktorer som påvirker fôrforbruket, men kvalitet og sammensetning av fôret er naturligvis en nøkkelfaktor.

AKTUELLE PROTEINKILDER

Optimalt proteininnhold og aminosyresammensetning i fôret er grunnleggende for kjøttproduksjon og gode produksjonsresultater i besetningene. Svinefôret inneholder en høy andel korn (bygg, havre, hvete), og generelt tilfører dette kornet om lag halvparten av proteinet i fôret. Av proteinfôrmidler er soyamel i dag den viktigste proteinkilden. Dette er en råvare med godt balansert aminosyreinnhold, som egner seg godt i kombinasjon med korn. Andre vegetabiliske råvarer som blir brukt i mindre og varierende grad er rapsprodukter, erter, åkerbønner og maisgluten. Disse råvarene kan gi mer mangfold i kraftfôret, men er ikke proteinfôrmidler som er bedre enn soyamel med tanke på fordøyelighet og aminosyresammensetning. Ved siden av vegetabiliske råvarer, kan det være ønskelig med bruk av animalske proteinkilder. Dette er generelt råvarer som er ute av slaktegrisfôret i dag, men videre i artikkelen er kjøttbeinmel og fiskemel nærmere omtalt.

KJØTTBEINMEL AKTUELT?

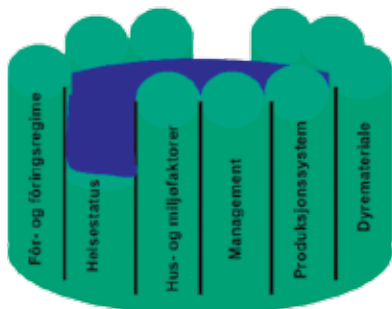
Kjøttbeinmel ble tatt ut av svinefôret fra 1. januar 2001. Det er imidlertid den siste tiden fra ulike hold kommet ønske om å gjeninnføre bruken av denne råvaren. Kjøttbeinmel er i tillegg til proteinråvare også en god fosforkilde. Som kjent har fosforprisene bidratt til økte fôrpriser, og

legalisering av kjøttbeinmel kunne derfor være et bidrag til reduksjon av kraftfôrprisen.

Det er imidlertid trolig at dette ligger et godt stykke fram i tid. Til svin er det eventuelt mest aktuelt med bruk av fjørfemel, da både svin- og drøvtyggemel vil være forbudt. Det arbeides i EU for dette, men med et strengt regelverk i forhold til rene linjer, og analysekontroll av produktet. Det vil da bli krav om et eget produksjonssted for fjørfemel, og egne kraftfôrlinjer for svinefôr. Dette innebærer en god del praktiske begrensninger. Det er også grunn til å tro at dette regelverket vil gi et mer kostbart produkt, enn det kjøttbeinmelet vi kjøpte i 2001.

Da kjøttbeinmelet i 2001 ble tatt ut som råvare og erstattet med i hovedsak soyamel, økte faktisk kjøttprosenten de tre første månedene med 0,5 %-poeng i forhold til tilsvarende periode året før. Selv om det sikkert var flere faktorer som virket inn, ble det på den tiden hevdet at bortfallet av et overvurdert kjøttbeinmel var en av forklaringene til dette.

Kjøttbeinmel blir varmebehandlet ved høy temperatur, noe som reduserer fordøyeligheten av protein og aminosyrer. I tillegg inneholder kjøttbeinmel brusk, bein- og bindevev som har en dårlig proteinkvalitet. Kjøttbeinmel er derfor ikke en råvare som vil heve proteinkvaliteten på kraftfôret i dag.

Den kjente «tønna» viser hvor viktig det er å optimalisere hele produksjonen.

HVORFOR IKKE VURDERE FISKEMEL PÅ NYTT?

Fiskemel er en råvare som er tilgjengelig på kraftfôranleggene, og brukes av Norgesfôr til alle dyreslag unntatt til slaktegris. I dag brukes en sort fiskemel som heter «LT», noe som står for skånsomt behandlet mel med veldig høy fordøyelighet. Fiskemel er en proteinrik råvare, som har en svært gunstig aminosyresammensetning. I tillegg ser det ut til at fiskemel har en appetittvekkende funksjon. Vi har testet et høyere innhold av fiskemel i kraftfôr til diegivende purker, og har fått tilbakemelding om høyere fôropptak – i tillegg til gunstig effekt på brunst. Test på kyllinger viser tilsvarende resultater, med høyere fôropptak og tilvekst, samt bedre fôrutnyttelse.

Det er derfor faglig sett uheldig at vi ikke kan bruke en mindre mengde fiskemel i slaktegrislefôr i dag, og om ikke annet i et fase 1 fôr. Det ble satt en stopp for dette ved innføring av Edel-grislefôr her i landet. Det er lite sannsynlig at en begrenset mengde fiskemel i fôret skal kunne virke negativt på smaken og lagringsdyktighet på kjøtt. Forsøk har vist at selv ved tilsetning av opp til 1% fiskeolje i fôret, vil en slutfôring uten fiskeprodukter

Tab. 1 ▶ Relativt innhold av protein og aminosyrer i ulike proteinråvarer

	Soyamel	Rapsmel ekstrahert	Erter	Maisgluten	Kjøttbeinmel	Fiskemel
Råprotein	100	75	42	128	105	145
Ford. Protein	100	90	90	108	76	114
Ford. lysin/protein	100	73	111	30	79	120
Ford. meth./protein	100	135	57	210	93	213
Ford. cystin/protein	100	133	52	130	53	56
Ford. treonin/protein	100	97	89	91	80	118

Innhold av protein- og aminosyrer er oppgitt i relative tall, for å gi et generelt bilde av forholdet mellom råvarene.

nærmest eliminere de ugunstige smaks-effektene av produktet. Til sammenligning vil for eksempel to prosent fiskemel tilføre ca 0,2 prosent fiskefett ved et gjennomsnittlig fettinnhold i råvaren. Bransjen vil ha nytte av å teste ut dette nærmere, og dermed gi grunnlag for et bedre fôr til svinproduzentene. Norgesfôr blir gjerne med på en slik test, hvis det er ønskelig.

POTENSIALE TIL FORBEDRINGER

Resultater fra Ingris viser store forskjeller fra besetning til besetning når det gjelder daglig tilvekst, fôrutnyttelse og kjøttprosent. Dette indikerer at det er et stort

forbedringspotensiale i flere besetninger. Ved hjelp av Ingris eller liknende registreringsprogram kan man få hjelp til å få oversikt over sin egen produksjon.

Den kjente «tønna» (t.v.) viser hvor viktig det er å optimalisere hele produksjonen. Det er ikke tilstrekkelig å være veldig god på en faktor, dersom det er noe annet som begrenser resultatene. Det er viktig å optimalisere alle forholdene i besetningen for å få best mulig resultater.

Fagkonsulentene:

erfaring - kunnskap - fleksibilitet - kvalitet - utvalg

NY: Hans Wold (Øst)
91 71 24 14

Ola Rognlien (Øst)
90 68 35 19

Kristian Hotvedt (Sør)
90 88 65 34

Harald Borre (Sør)
90 61 84 50

Kjetil Olsen (Vest)
92 43 46 40

Einar Myhr (Midt)
95 07 73 21

©NRF49-RUDI®

-fagkompetanse; svin

Våre fagkonsulenter skreddersyr løsninger tilpasset ditt behov! -ta kontakt for prosjektering og tilbud;

FJØSSYSTEMER

FOR MER INFO, SE VÅR WEB: fjossystemer.no

Øst
2634 Fåvang
Tlf: 61 28 35 00
ost@fjossystemer.no

Sør
3174 Revetal
Tlf: 33 30 69 61
sor@fjossystemer.no

Vest
4365 Nærbø
Tlf: 51 43 39 60
vest@fjossystemer.no

Nordvest
6770 Nordfjordeid
Tlf: 57 86 25 05
nordvest@fjossystemer.no

Midt
7473 Trondheim
Tlf: 72 89 41 00
midt@fjossystemer.no

BYGG
2634 Fåvang
Tlf: 61 28 35 30
bygg@fjossystemer.no

UTVIKLES: Tørkeresistente maissorter, maissorter med vitamin A og D, og maissorter med lavere nitrogenforbruk er allerede under utprøving på nordamerikansk jord. [Foto: TM]

Framtidas GMO-vekster

- Tørkeresistente maissorter
- «Mega-stacking» (vekster med flere karaktertrekk på hvert gen/resistente overfor flere plantevernmidler)
- Maissorter med lavere nitrogenforbruk
- Soyasorter med forbedret oljeinnhold
- Maissorter med vitamin A og D
- Nye typer plantevernresistente vekster
- Nematode- og sjukdomsresistente vekster
- Sorter til biobrensel og husdyrproduksjon
- Sorter som kan danne enzymer, medisin eller andre stoffer

Danskene skal lære seg å elske GMO

«Vi kommer ikke utenom GMO i fremtidens landbruk». Dette var budskapet på den store danske plantekongressen i Herning.

Det skal produseres mer mat for å brødfø et stigende antall verdensborgere, og det skal skje uten at jordbruksarealene økes. Mange steder går jordbruksarealet tvert i mot tilbake. For at et slikt regnestykke skal gå opp er vi nødt til å ta i bruk GMO-vekstene. Dette var budskapet på den store danske plantekongressen i Herning nylig, forteller det danske bransjebladet Grovvarer. Og budskapet kom fra to sider; dels fra professor Palle Pedersen ved Iowa State University, og dels fra EUs egen Poul Skytte Christoffersen. Han er kabinetsjef for landbrukskommissær Mariann Fischer Boel.

«VERDEN TRENGER GMO»

– Bruk av GMO-avgrøder betyr høyere og mer stabile avlinger, lavere miljøbelastning og mindre bruk av sprøytemidler og pesticider. Er det ikke nettopp dette verden har bruk for? spurte Palle Pedersen. Han forsker på soyabønner, og pekte på at nettopp dette med høyere avlinger kombinert med langt sjeldnere bruk av sprøyta har fått amerikanske bønder til å elske GMO-plantene. Og det som amerikanske bønder liker, det liker også

amerikanske forbrukere, hevdet han. Men akkurat på det punktet er nok meningene hos amerikanske forbrukere mer delte enn som så.

– Etter 12 års bruk av GMO i amerikansk landbruk er det ikke påvist sunnhetmessig eller biologisk risiko. Det er på tide at europeerne slutter å snakke om «terminatorgener», mente professoren. Han spådde at EU ville havne landbruksmessig i bakleksa hvis ikke EU åpner for genteknologien.

FIKK SENTRAL EU-STØTTE

Men han fikk støtte fra sentralt EU-hold. For landbrukskommissærens kabinettsekretær Poul Skytte Christoffersen var

enig i at GMO-produktene framover burde være en naturlig del av europeisk landbruksproduksjon på lik linje med andre produkter. Men han understreket at dette krever en tett dialog med EUs befolkning. «GMO må avmystifiseres», ble det sagt.

Dette fikk for øvrig dansk landbruks førstetalsmann Peter Gæmelke på talerstolen med følgende spørsmål;

– Og når får dere så gjort noe med dette i EU-kommisjonen?

Det kom ikke noe klart svar på dette. Plantekongressen arrangeres av forskere og rådgivere, og samlet denne gangen vel 2000 bønder, forskere, rådgivere, studenter og pressefolk.

Flerstrengete GMO'er underveis

Framtidas GMO-vekster kan takle både ugras og skadedyr, tåle tørke, og ha lavere nitrogeninnhold.

Amerikanske forskere har kommet langt når det gjelder å utvikle GMO-vekster som har flere strenger å spille på, også kalt «mega-stacking». Kort sagt betyr dette at hvert gen utstyres med opptil åtte karaktertrekk som gjør avgrøden resistent overfor åtte forskjellige plante-

vernmidler, både ugrasmidler og insektmidler. På kort sikt er det nå snakk om å lansere en GMO-soya som kan tåle mer enn ett ugrasmiddel, slik at round-up-resistent ugras kan bekjempes. Men i følge professor Palle Pedersen ved Iowa State University er perspektivet langt større enn som så. Han snakket på plantekongressen om tørkeresistente planter som en mulig vei ut av fattigdom og sult i tørkeplagede områder eksempelvis i Afrika. Slike vekster testes allerede i dag i tørre landbruksområder i nordvestlige deler av USA.

Kjøttprosenten opp ett prosentpoeng

Animalia har avdekket forskjeller i måling av kjøttprosent mellom slakteriene. Hos de fleste slakterier økte derfor kjøttprosenten på griseslakt med ett prosentpoeng fra 26. januar.

 Erling Mysen

Animalias nedskjæringsforsøk (se Svin nr 9-08) har avdekket måletekniske forskjeller i kjøttprosent mellom slakterier i Norge. Derfor ble alle løftet til et «riktig» nivå fra 26. januar.

Kjøttprosent måles i dag med to ulike instrumenter; GP2 og GP7. På de fleste slakterier, eller hos cirka seks av sju griser, måles kjøttprosenten nå med GP7. Men det viser seg at «gamle» GP2 gir høyere kjøttprosent på gris.

EN PROSENT OPP BETYR 24 KRONER GRISEN

Furuseth, Nordfjord Kjøtt samt Norturas anlegg i Sandeid, Ålesund, Karasjok og Bjerka har i dag GP2 målinger. Øvrige anlegg i Norge bruker GP7. Det er ved disse øvrige anleggene at måleinstrumentet nå oppjusteres fra 26. januar. Ett prosentpoeng opp i kjøttprosent betyr 24 kr mer betalt for en 80 kilos slaktegris.

– Den meste vanlige kjøttprosenten hos gris blir heretter 58, og relativt mange vil oppnå 60, opplyser Morten Røe i Animalia.

BEKLAGER FEIL

– Vi beklager at det har vært en feil. Det merkelige er at GP2 og GP7 gir samme resultat målt i en testboks. Men når målingen skjer på gris blir det forskjell, sier Morten Røe. Det var nedskjæringsforsøket og testing av gris fra Furuseth og Nortura Sarpsborg som avdekket feilen.

Det var i perioden mai til juli i fjor at de fleste norske slakterier oppgraderte til GP7. GP-instrumentene lages for øvrig i New Zealand, og Norge skal være første land som tar i bruk GP7. Irland er på vei, men har nå fått en advarsel. Sverige har fortsatt GP2, mens Danmark har andre helautomatiske systemer. Både GP2 og GP7 er halvautomatiske og operatørvhengige, men GP7 har en raskere og mer moderne elektronikk. GP2 er på vei ut som måleinstrument, og det vil snart bli vanskelig å få tak i reservedeler.

NYTT HOPP I JULI

Fra 1. juli vil det trolig bli ytterligere et hopp i kjøttprosenten.

– Da har vi klart alle resultatene fra nedskjæringsforsøkene. Det er også enklest å gjøre endringer i kjøttprosent samtidig med en nytt jordbruksavtaleår,

forklarer Morten Røe. Innen juli regner han samtidig med å kunne si noe om forskjeller på rasekombinasjoner.

FEILMÅLINGER: Animalia og Morten Røe fant feil i målinger av kjøttprosent.

[Foto: EM]

HØYERE: Dette er en GP2-måler av det gamle slaget. Målinger med disse apparatene har vist seg å gi høyere kjøttprosent enn de nye GP7-målerne, som den siste tida har vært brukt til å måle seks av sju griseslakt.

Erstatning i Sarpsborg

Det blir gitt økonomisk kompensasjon eller erstatning for feilen som var på kjøttprosentmålingene ved Nortura Sarpsborgs anlegg fram til mai i fjor. Detaljene rundt dette er ikke avklart, men presenteres på et produsentmøte i Sarpsborg den 12. februar. I Sarpsborg var det trolig en feil ved måleinstrumentet. Denne saken er spesiell for Sarpsborg, og uavhengig av det som nå har kommet fram når det gjelder forskjeller i måleresultater mellom GP2 og GP7-instrumentene.

Europeisk-kinesisk grisetoppmøte

Verdens største griseland søker

Internasjonal finanskrise til tross; store matprodusenter driver «business as usual».

Verdens største svinekjøttprodusent Kina møtte verdens største svinekjøtteksportør EU for første gang i november.

Tore Mæhlumsæter
HANNOVER

Det historiske grisetoppmøtet ble avviklet i november i forbindelse med husdyrmessa Eurotier som arrangeres annethvert år i Hannover, Tyskland. Da hadde Leeman Brothers for lengst gått i bakken, og finanskrisens alvor hang som et tungt bakteppe også bak grisetoppmøtet.

STOR INTERESSE

Men den historiske begivenheten trakk til seg svært mange journalister og kjøttbransjefolk, ikke minst fra Kina. Når verdens største svinekjøttprodusent rører på seg er det mange i svinekjøttbransjen som følger våkent med. Av verdens samlede svinekjøttproduksjon på 95,8 millioner tonn i 2008, hadde Kina alene 48 millioner tonn, altså halvparten av verdens svinekjøttforbruk.

SPISER ANNEHVER GRIS I VERDEN

Flere europeiske land har allerede i mange år vært i godt inngrep med kinesisk svineproduksjon både kommersielt og forskningsmessig. Noen plutselig revolusjon mellom de to store handelsområdene står derfor ikke på trappene. Men kontaktene utdypes, og handelen utvides. Kinesernes mannsterke delegasjoner på europeiske husdyrmesser de siste åra har naturligvis blitt registrert med interesse i europeiske landbruksmiljøer. I mai arrangerer kinesiske husdyrprodusenter selv en stor messe i Sichuanprovinen (se Svinejournalen side 42), hvor de håper å trekke til seg både europeere og andre.

VIL ØKE PRODUKTIVITETEN

Selv om Kina er verdens største produsent av svinekjøtt, så er verken importen eller eksporten av svinekjøtt til og fra landet særlig stor. Det som importeres kommer særlig fra Europa og nord-Amerika. Men genetik har lenge vært eksportert til Kina fra flere europeiske land. Presidenten i den kinesiske husdyrorganisasjonen CAAA, mr. Zhang Baowen, sa det slik i sitt innlegg på grisetoppmøtet;

– Vi begynner å få mange dyktige og store produsenter etter hvert. Men vi er-

VOKSER MEST: – Europa taper terreng når det gjelder svineproduksjonen i verden. Kina vokser raskest, sa internasjonal direktør Knud Buhl.

kjenner at kinesisk svineproduksjon sett under ett fortsatt holder for lavt faglig nivå. Våre gamle grisetradisjoner er nå under press. Urbaniseringen går raskt, og mange gamle svineprodusenter har nå blitt forbrukere av svinekjøtt i stedet. Prisene på livdyr og fôr har økt mye. Myndighetene støtter svineproduksjonen, men de økte fôrprisene på mais og soyabønner skaper problemer for mange. Det samme gjør produksjonssykdommer som PRRS, som vi fikk i 2006. Nøkkelen ligger i å øke produktiviteten i svineproduksjonen. Lavere fôrforbruk og bedre helse står høyt på ønskelista vår. Derfor trenger vi blant annet europeiske know-how i den globale førkrisa. Men det blir stadig flere store kombinertprodusenter i Kina, og strukturutviklingen går raskt. Et åpent Kina ønsker bedre samarbeid i denne viktige kjøttproduksjonen med andre land, sa mr. Zhang Baowen.

EU TAPER MARKESANDELER

– EUs produksjon av svinekjøtt er til sammenlikning 22 millioner tonn (27 medlemsland). EUs produksjon har vært ganske stabil, men vi ser nå at svinekjøttproduksjonen vokser i andre deler av verden, først og fremst Kina og Brasil. Det betyr at Europa taper markedsandeler, sa internasjonal direktør Knud Buhl i Danish Meat Association.

Det er særlig smågrisbesetningene i store griseland som Spania og Polen som trekker ned. Prognosen for EUs

MANGE: Ut utsnitt av forsamlingen viser at mange kinesere hadde tatt turen til Eurotier for å studere europeisk svineproduksjon.

vestover

VIL BLI BEDRE: – Nøkkelen til framgang i Kina er økt produktivitet og bedre kontroll med sykdommer, sa mr. Zhang Baowen.

svinekjøttproduksjon i år er minus tre prosent.

– Grunnen til at det ikke er vekst i det europeiske markedet er at vi har et modent marked, og at det er vanskelig å øke mer i eksportmarkedene. Miljøkrav, dyrevelferdskrav, høyere matsikkerhetskrav og avvisning av GMO er faktorer som virker begrensende. Det er vanskeligere å få tak i fôrråvarer som er egnet, sa Buhl.

Sjø representerer han verdens største griseeksporterende land, Danmark. 90 prosent av den danske produksjonen, 1,9 millioner tonn, eksporteres til 130 forskjellige land, først og fremst til England, Japan og USA. De andre største eksportørene av svinekjøtt i verden er henholdsvis Canada, USA og Brasil.

Men den danske kontakten med Kina består i mer enn eksport av svinekjøtt. Også når det gjelder avl, genetikk og slakterikompetanse er mange samarbeidsprosjekter i gang. På genetikkssida er kanskje det kinesisk-danske «Sino-Danish Porcine Genome Prosjekt» det mest kjente.

Det er imidlertid ikke alle deler av grisen som går til Kina. Det er forskjellige preferanser i øst og vest. Til Kina eksporterer danskene mange biprodukter av grisen som for eksempel ører, labber, hjerter, levre, og mager. Som kjent er det slik i europeiske og amerikanske markeder at kjøttprosenten er mest interessant. Her har biproduktene bare marginal interesse.

Utviklingen i verdens svinekjøttproduksjon

Slaktevekt i 1000 tonn				
	1998	2008	2012	98-12
Kina	38,8	48,0	55,1	+42 %
EU-27	22,1	22,1	22,1	0 %
USA	8,6	10,1	10,5	+22 %
Brazil	1,7	3,2	3,8	+123 %
Canada	1,3	1,8	1,9	+46 %
Russland	1,5	2,0	2,3	+53 %
Andre	6,9	8,6	9,1	+32 %
Sum	80,9	95,9	104,8	+30 %

[KILDE: DANISH MEAT ASSOCIATION. ANSLAGENE FOR 2012 ER DMAS ANSLAG]

Verdensbanken:

Frykter konkurransen mellom food og feed

– Avlingene øker ikke like fort som folketallet. Vi er bekymret for den tiltakende konkurransen mellom food og feed, sier dr. Jimmy W. Smith i Verdensbanken.

Han var også deltaker på grisetoppmøtet mellom EU og Kina før jul. Smith er rimeligvis særlig bekymret for utviklingslandene.

– Verdens kjøttforbruk har økt i flere år, særlig av svin og fjørfe. Veksten i utviklingsland går saktere, men vi ser at etterspørselen etter kjøtt øker veldig sterkt i enkelte av dem, ofte fire ganger raskere enn veksten ellers. Eksporten øker, selv om 90 prosent av kjøttproduktene produseres og forbrukes i samme land. Folkevekst og økte inntekter øker forbruket av svinekjøtt per innbygger. Derfor vil verdensmarkedet for disse kjøttproduktene fortsette å øke, mente Smith. Men fôrprisene øker også. Avlingene øker ikke like raskt som folketallet. Mange steder viser tvert om avlingene synkende tendens. Parallellt øker konkurransen mellom planteprodukter til mat og planteprodukter til fôr.

– Sykdomsbildet forverrer seg også, og nesten alle nye menneskesykdommer stammer fra dyrereservoir

eller dyrekilder. For kjøttprodusentene er det imidlertid gode nyheter at folketallet, velstanden og etterspørselen øker. Verdensbanken tror derfor på svakt stigende kjøttpriser framover, sa dr. Jimmy W. Smith i Verdensbanken.

BEKYMRET: – Vi er bekymret for økende konkurranse om planteprodukter til mat og planteprodukter til fôr, sa dr. Jimmy W. Smith i Verdensbanken. [Foto: TM]

Styring av purkas første brunst

Danskene har i sin rullende avprøving sett nærmere på hvordan man kan styre purkas første brunst. Kan man synkronisere brunsten til purkene i egen besetning, er sjansen mye større for at man kan få ut optimal produksjon.

BAKGRUNN:

For å oppnå en optimal utnyttelse i en svinebesetning, forutsetter det at besetningen alltid er fylt opp. Antall avvente og drektige purker, samt omløpere, skal kunne suppleres med inseminering av riktig antall ungpurker. Inseminering i annen brunst gir den beste økonomien. Sidene purkene har en syklus på tre uker, skal første brunst falle presis tre uker før ungpurka ønskes inseminert for første gang.

FRAMGANGSMÅTE:

Litteraturundersøkelser og praktiske undersøkelser viser at det er mulig å

påvirke tidspunktet for purkas første brunst. Rånekontakt er den overordnede faktor som styrer brunsten. For at rånekontakten skal ha noen effekt må følgeforhold være i orden;

- Areal (minst 1m²/ungpurke, og mere hvis bingen skal brukes til brunstkontroll)
- Førstyrke (ad libitum)
- Temperatur mellom 18–20 °C
- Lys, minst 100 lux i ungpurkas oppholdsområde.

Praktiske undersøkelser viser at det er vanskelig å styre tidspunktet for første inseminering. I de fleste besetninger kommer ungpurkene i brunst innenfor 20 dager omkring en bestemt alder. Hvis man registrer alderen ved første brunst i egen besetning, kan intensiv rånekontakt 10-15 dager innen ungpurkene når denne alderen, få inntil halvpar-

ten av ungpurkene til å vise brunst 5–10 dager senere.

Danskene mener at følgende krav må være oppfylt for å kunne styre brunsten;

1. Ungpurka må ikke allerede være syklisk

- Når ungpurka har hatt sin første brunst vil den komme regelmessig i brunst hver tredje uke.
- Dette forutsetter at man er oppmerksom på brunstige ungpurker før man starter stimulering.

2. Ungpurka skal være tett på alderen for første spontane brunst

- Det er alderen og ikke størrelsen som bestemmer tidspunktet for brunsten.
- Den optimale alderen for stimulasjon varierer veldig fra besetning til besetning, men undersøkelser har vist at den ligger på rundt 180 dager i snitt.

3. Utsett gjerne ungpurka for et miljøskifte

- Flytting og sammenblanding med nye bingekamerater fremmer brunsttidspunktet

4. Ungpurka skal utsettes for rånekontakt

- Purka og rånen skal møtes i samme bing. Kontakt via adskilte binger er ikke tilstrekkelig.
- Rånen og ungpurkene skal være sammen i minst 15 minutter.
- Kontakten skal gjentas hver dag inntil observasjon av brunst.

Hvis en klarer å oppfylle alle disse kriteriene, forventes det at 50–70% av ungpurkene kan synkroniseres til å komme i brunst mellom 5–10 dager etter at man har startet stimuleringen.

FORFATTERE: FLEMMING THORUP OG KRISTIAN M. KNAGE RASMUSSEN

Les mer: www.dansksvineproduktion.dk

TRYNEKONTAKT: Når ungpurka utsettes for rånekontakt skal det skje i samme bing, mener artikkelforfatteren. Kontakt via adskilte binger er ikke tilstrekkelig. Dette bildet er fra en dansk besetning, og viser en slags mellomløsning.

[Foto: TM]

Smitter PMWS via luften?

I en undersøkelse i regi av Dansk svineproduksjon er det undersøkt om PMWS kan smitte via luften. PMWS er en utbredt sykdom i Danmark, men også her i Norge har det nå blitt oppdaget noen få tilfeller.

BAKGRUNN

Postweaning Multisystemic Wasting Syndrome (PMWS) er en sykdom som blant annet kan forårsake vekttap, synlig forstørrede lymfeknuter, pustebesvær, og noen ganger diaré hos smågris. Sykdommen ble første gang konstatert i Danmark i 2001, men har siden den gang blitt konstantert i store deler av landet. Porcint Circovirus type 2 (PCV2) er en forutsetning for utviklingen av PMWS, men linken mellom virus og sykdomsutviklingen er fortsatt litt uklar. Ettersom PCV2 finnes i de fleste svinebesetninger er det også andre faktorer som må spille inn for at sykdommen skal bryte ut. Disse forholdene kan være driftsmessige, forskjellig anslagskraft av PCV2, eller tilstedeværelse av andre kjente eller ukjente smittestoffer. Formålet med denne undersøkelsen var å belyse om PMWS kan spres via luften. To gjentak av undersøkelsen ble kjørt.

GJENNOMFØRING

Grisene ble innkjøpt fra to PMWS-besetninger. Det ble også kjøpt inn smågriser fra en PMWS fri besetning med lav dødelighet blant smågrisene (*tabell 1*).

Grisene ble ved ankomst fordelt til tre konteinere på henholdsvis lokalitet 1 og 2 (*tabell 2*). Lokalitet 2 (konteiner C) var plassert tre kilometer vekk fra de to andre konteinerne.

Konteinerne var rengjort og desinfisert før innsett av grisene. Konteiner A og

TABELL 1 ▶ Produksjonsforhold for besetningene som inngikk i undersøkelsen

Besetning	PMWS	Antall purker	Dødelighet 7-30 kg	Produksjon
Blå 1	Ja	500	7 %	Salg 30 kg
Blå 2	Ja	300	15 %	Slaktegris
Hvit	Nei	1050	2,6 %	Selger 300 avvenningsgriser hver 4 uke, resten ved 30 kg

B var forbundet via et rør, og ved å styre ventilasjonene ble det i første runde overført 83% og i annen runde 69% av utsugningsluften fra A til B. Konteinerens areal var av en sånn størrelse at det ved avslutningen av forsøkene var minimum 0,5 m² per gris. Hver konteiner hadde smågrishuler med overdekning og isolerte bunnplater. Det ble brukt halmstrø og spon, og det var åtte spiseplasser og to vannkopper.

I konteiner A ble 25 griser fra besetningen med PMWS (blå1 eller blå2) blandet med 25 griser fra den PMWS-frie besetningen (hvit). Det ble brukt separate klær, støvler, engangshansker, munnbind og utstyr til hver enkelt konteiner.

Grisene i konteiner C ble alltid innsatt før de andre grisene. Grisene i konteiner B ble innsatt før grisene i konteiner A. Det var en karantenetid på 12 timer før neste besøk i konteiner C, og mellomtiden skulle man ta en dusj, vaske hår og skifte til rent tøy.

Begge undersøkelsene varte i 69 dager. Grisene fikk isatt øremerke og ble veid ved ankomst. Den ansvarlige dyrlegen observerte tre ganger i uken etter kliniske tegn på sykdom. Grisene ble daglig observert av røkteren og syke griser ble behandlet. Behandlingen skjedde i samarbeid med den ansvarlige dyrlegen og Veterinærinstituttet i København. Alle avlivede/døde griser ble obdusert.

TABELL 1 ▶ Fordeling av grisene på lokalitet 1 og 2, samt antall griser

	Lokalitet 1		Lokalitet 2
	Konteiner A	Konteiner B	Konteiner C
Forsøk 1			
Besetning	Blå 1 + Hvit	Hvit	Hvit
Status	PMWS + ingen PMWS	Ingen PMWS	Ingen PMWS
Antall	25 + 25	50	30
Forsøk 2			
Besetning	Blå 2 + Hvit	Hvit	Hvit
Status	PMWS + ingen PMWS	Ingen PMWS	Ingen PMWS
Antall	31 + 25	50	30

RESULTATER

I den første undersøkelsen ble ingen av grisene fra den PMWS frie besetningen smittet med PMWS, men i annet gjentak ble griser fra den PMWS frie besetningen smittet med PMWS i både konteiner A og B. PMWS kan dermed overføres både ved direkte kontakt mellom griser og via luften. I konteiner C var det ingen griser som utviklet PMWS. Stress ved transport og oppstalling i konteiner ser dermed ikke ut til å utløse PMWS.

FORFATTERE: CHARLOTTE SONNE KRISTENSEN, KAJ VESTERGAARD, POUL BÆKBO, CLAS ENØE, VIVI BILLE-HANSEN, SVEN ERIK JORSAL, LARS ERIK LARSEN.

Les mer: www.dansksvineproduktion.dk

Oppturen lar vente på seg

Svineprodusentene i Danmark har ikke hatt mye å glede seg over når det gjelder oppgjørprisene ved inngangen til det nye året.

Markedsanalytiker Karsten Flemin i den danske kjøttbransjeforeningen DMA forteller at noteringen ble satt ned i uke 2, slik at Danish Crowns aktuelle notering lå på DKK 8,80 per kilo. Men det er normalt store tilførsler av kjøtt i jule- og nyttårsperioden, så det ventes litt mindre press på markedet mot slutten av februar. Slakteriene melder om stabile markedsforhold i Europa, men litt stigende priser i det britiske markedet. Tyske tellinger viser at det er synkende totalbestand (2,7 prosent) av gris i EU-landene.

Fem millioner smågriser til Tyskland

Det ble rekordstor eksport av smågriser fra Danmark til Tyskland i fjor, nærmere bestemt 5,2 millioner smågriser.

Dette er det tallet som salgsselskapet SPF opererer med, forteller Landbrugsavisen. Men det er intet som tyder på at smågriseeksporten blir mindre i 2009, snarere tvert i mot. Den tyske etterspørselen er stor, og det kan komme til å bli solgt over seks millioner smågriser til nabolandet i sør i inneværende år. Dette gir også håp om at det er utsikter til litt bedre priser på slaktegrisene.

PMWS – Vaksinasjon erstatter utslakting

Næringen har besluttet at det ikke skal slaktes ut i besetninger som får diagnosen PMWS.

Vaksinasjon er et viktig element for å begrense skadevirkningene av sykdommen.

Anne Jørgensen

SPECIALVETERINÆR HELSETJENESTEN FOR SVIN

Peer Ola Hofmo

OVERVETERINÆR NORSVIN

Helsetjenesten for svin har i samarbeid med Nortura, KLF og Norsvin, laget anbefalinger for de som har fått påvist PMWS.

PMWS ble første gang påvist i 2003 i Norge. Lidelsen er satt i sammenheng med porcint circovirus type 2 (PCV2), og arter seg ved nedsatt allmenntilstand, generell uttrivsel, avmagring, anemi, pustebesvær, diaré og økt dødelighet hos griser i alderen 5-16 uker. Næringen har nå vedtatt en ny strategi for besetninger som får påvist PMWS. Utslakting er ikke lenger noe som gjøres, men det er ulike retningslinjer som bør følges.

DIAGNOSE OG PÅVISNING

Diagnosen PMWS skal baseres på internasjonalt anerkjente kriterier når det gjelder klinikk, patologi inkludert histo-

logi og viruspåvisning. Økt antall smågriser med nedsatt almenntilstand og rask avmagring 3-6 uker etter avvenning eller etter innsett i slaktegrisavdeling, eller økt dødelighet i samme periode.

Ved mistanke skal minst tre griser obduseres, og minst én av dem skal ha forandringer typiske for PMWS. Typiske forandringer er forstørrede lymfeknuder, forandringer i milt, lever og lunge. Økt mengde PCV2-virus skal være påvist i lymfeknuder, milt, lever eller lunge.

TILTAK VED SYKDOM

Diagnosen PMWS gir ikke offentlige pålegg av restriksjoner. Klinisk gjennomgang og observasjoner er grunnlag for en friskmelding. Gjennomgangen skal gjennomføres av besetningens veterinær i samråd med helsetjenesteveterinær ved tilhørende slakteri. Produsenten skal i samarbeid med besetningens veterinær og slakteriets helsetjenesteveterinær gjennomføre forbyggende tiltak som kan bidra til å redusere utbredelse av PMWS i besetningen.

Det siste året har det kommet to ulike vaksiner mot PCV2 på markedet, en purkevaksine og en smågrisvaksine. Ved utbrudd av PMWS anbefales det nå at man går i gang å vaksinere smågrisen samtidig som de drektige purkene vaksineres (to ganger på samme tidspunkt som det vaksineres mot kolidiaré). Når de første

kullene etter vaksinerte purker blir født vil det da trolig ikke være nødvendig å vaksinere smågrisene, da disse vil ha fått antistoffer fra purkas råmelk. Vaksinasjonsopplegg og beslutning om opphør av vaksinasjon må gjøres i tett samarbeid med praktiserende veterinær.

FRIKSMELDING AV RAMMET BESETNING

Eier skal dokumentere en pulje, eller minimum 6 uker, der dødelighet og tilvekst i smågrisperioden er på samme nivå som før utbruddet. Smågrisrom skal være tømt, vasket, desinfisert, opptørket og stått tomt i minst fem dager. Slaktegrisavdelingen skal være tømt, vasket, desinfisert, opptørket og ha stått tomt i minst fem dager.

OPPLYSNINGSPLIKT OG RÅDGIVNING NÅR BESETNINGEN HAR PMWS

Når PMWS er påvist i en besetning, skal besetningseier informere slakteriets helsetjenesteansvarlig og kjøpere av livdyr (smågriser/avlsvdyr) siste tre måneder. Helsetjenesteansvarlig ved slakteriet skal informere slakteriets rådgivningstjeneste og livdyransvarlig i bedriften. Livdyransvarlig skal varsle aktuelle dyretransportører.

Besetningseier skal i samarbeid med besetningens veterinær og slakteriets

PÅVIST: PMWS ble påvist i tre besetninger våren 2008. To av dem som sanerte ved hjelp av utslakting. Her er bilde etter utslakting, vask og desinfeksjon i en av besetningene som ble rammet, før innsett av SPF-griser. [Foto: TM]

helsetjenesteveterinær gjennomføre forebyggende tiltak i besetningen og avgjøre hvordan en skal forholde seg ved eventuelt salg av griser og eventuell vaksinerings av besetningen.

SMITTEBESKYTTELSE/OMSETNING AV DYR

Reglene for smittebeskyttelse ved persontrafikk og inn-/utlastning av dyr skal være i samsvar med regelverk for Helsegrisdokumentasjon. Bare frisk smågris skal omsettes, fortrinnsvis til én mottaker som skal tømme husdyrommene etter endt framføring (alt inn/alt ut). Dersom det av plasshensyn må omsettes smågris som har symptomer på PMWS, skal dette skje til en besetning som tømmes, vaskes og desinfiseres før nytt innsett.

Smågris fra PMWS positiv besetning skal transporteres atskilt fra annen smågris, så sant de ikke skal til samme slak-

tgrisbesetning. Ved samtransport skal smågris fra PMWS-besetning lastes sist. Slaktegris fra en PMWS-besetning lastes

sist. Transportmiddel brukt til å transportere griser fra PMWS-besetning skal vaskes og desinfiseres før ny transport.

Fakta/PMWS

Postweaning Multisystemic Wasting Syndrome

- Sjukdom som rammer avvennings- og slaktegris.
- Typiske symptomer er: nedsatt allmenntilstand, generell utrivelighet, avmagring, anemi, pustebesvær, diaré og økt dødelighet hos griser i alderen 5–16 uker
- Tilstedeværelsen av Porcine Circovirus type 2 (PCV2), kombinert med intensive og stressende driftsforhold er disponerende for sjukdomsutbrudd.
- Det er ingen spesifikk behandling for sykdommen, og fordi den skyldes et virus har antibiotika ingen effekt.
- PMWS ble først beskrevet på begynnelsen i 1990-tallet, og regnes i dag som utbredt over store deler av verden.
- I Norge er sykdommen per november 2008 diagnostisert i sju besetninger.

Likestillingspris til Norsvin

– Jeg er kjempestolt av Norsvin og alle de positive bølgene vi skaper, sa styreleder i Norsvin, Kristin Ianssen etter å ha fått utdelt Norsk Landbrukssamvirkens likestillingspris.

Prisen gis til kandidater som har oppnådd spesielle mål, eller som har utmerket seg på andre måter i arbeidet med å øke rekrutteringen av kvinner til styrene i landbrukssamvirkets organisasjoner.

I juryens uttalelse ble det blant annet sagt at Norsvin har jobbet lenge og godt med å oppnå likestilling i organisasjonen.

– Og ikke minst har det vært et ekte og gjennomgripende engasjement, noe som går igjen i hele organisasjonen, sa juryens leder, Inger Solberg, Innovasjon Norge.

I juryen sitter også Beate Gangås, likestillings- og diskrimineringsombud, Marie Simonsen, politisk redaktør i Dagbladet, og Brita Drangsholt Jaksjø, Norsk Landbrukssamvirke.

Det var Kristin Ianssen og Rolf Ole Tomter, direktør i Norsvin som på vegne av Norsvin mottok prisen.

Og som seg hør og bør fikk ikke direktøren sagt mange takkeordene før styrelederen grep mikrofonen og satte Tomter på sidelinja.

Han egnet seg bedre som «tause Birgitte» ved denne anledningen.

FIKK PRIS: Styreleder Kristin Ianssen og direktør Rolf Ole Tomter har nettopp mottatt likestillingsprisen på vegne av Norsvin.

[FOTO: ØYSTEIN SYRSTAD]

– Jeg håper at det er siste gang denne prisen blir delt ut, sa Kristin Ianssen. En slik pris burde ikke være nødvendig i den tida vi lever i, da likestilling mellom kjønnene er en naturlig ting.

I Norsvins styre er kvinneandelen nå hele 60 prosent. To kvinner er medlemsvalgte, og en kvinne er administrativt oppnevnt av Nortura. To av de mannlige styremedlemmene er medlemsvalgte, og blant de to ansattvalgte er kvinneandelen

50 prosent. Også i ledelsen er kvinneandelen 50 prosent. I tillegg er halvparten av de som jobber i Norsvin jenter. Dette er gode tall å vise til, og også naturlig i en organisasjon hvor en er like vant med at jenter som gutter driver gard og svineproduksjon. Norsk Landbrukssamvirke hadde som ambisjon at kvinneandelen i landbrukets organisasjoner skulle være 40 prosent i 2008.

– Spenmax gitt til purker synes å ha kureret bør- og jurbetennelse.

Spenmax – dyrlege på boks?

Anne Sofie Olsen Torp i Ørje i Østfold har kureret både jur- og børbetennelse med Spenmax.

 Erling Mysen

– Det begynte med en bonde i nabobygda som har sau og som anbefalte Spenmax som et slags universalmiddel. Kanskje dette kunne være noe å bruke til smågrisene ved for eksempel leddbetennelse, tenkte svinebonde Anne Sofie Olsen Torp ved Ørje i Østfold. Hun kjøpte ei flaske av middelet med urteekstrakter. Men det gav ingen merkbar effekt mot leddbeten-

nelse. Så en kveld lå ei purke rett ut med jurbetennelse.

– Klokket var 23.30, og jeg synes det var for seint å ringe dyrlegen. Men kom på at jeg hadde Spenmax og sprayet ei dose inni munnen på purka. Det samme gjorde jeg klokken fire på natta. Neste morgen var purka oppe og spiste, forteller Olsen Torp. Hun gav Spenmax ytterligere et par dager, og trengte ikke tilkalle dyrlegen. På gården har de hatt jurbetennelse en gang seinere og også da kureret dette med Spenmax. I tillegg har hun prøvd middelet mot børbetennelse.

– Vi hadde ei purke som fikk 20 grisinger. Jeg var sikker på at hun var ferdig med grisinga, sier Olsen Torp. Men på

lørdagskvelden halvannet døgn seinere stakk et par griseføtter ut bak på purka.

– Uff, tenkte Anne Sofie, dette blir børbetennelse. Også nå synes hun det var for seint å ringe dyrlegen, men sprayet isteden Spenmax både i munn og skjeden på purka. Igjen ble det suksess. Det gikk så bra med purka at i stedet for å slakte den etter avvenning satte Anne Sofie på et nytt kull. Det er ikke ofte det er sykdom i grisehuset på gården, men boksen med Spenmax har blitt en slags reservedyrlege.

– Noen ganger kan kanskje Spenmax være et greit og rimelig alternativ til dyrlegen, sier Anne Sofie Olsen Torp i Ørje.

Urtemedisin fra fjellet

Historien startet i Nord-Trøndelag for 20 år siden. Det var Anne Lise Sørensen fra Nord-Trøndelag som dro i gang utviklingen av det som i dag kalles Spenmax. Hun var student, naturmedisiner, og datter av en melkeprodusent med utfordringer i fjøset. Hensikten var å finne alternativer til antibiotika. Det er ikke gjort vitenskapelige studier av produktet i Norge, men preparatet skal være godkjent for bruk i landbruket av Mattilsynet og Debio.

Produktet presenteres som et energipreparat fra rene urter i norsk fjellheim. Kraften i urtene skal sparke i gang dyras egen immunforsvar slik at de helbreder seg sjøl. Preparatet sprøytes inn i munnen og tas opp gjennom slimhinnene. Det har vært brukt til både ku, sau og gris når det dukker opp problemer med jurbetennelse, børbetennelse, betennelser i klover, sår og lignende. Et tilsvarende produkt, Urtemax, er også utviklet for bruk på mennesker mot betennelser, influensa og forkjølelse.

Grisemor

For mange unger i kullet? Mambo blander frisk melkeerstatning med en eller to timers mellomrom. Arbeidsbesparende føring av inntil 14 grisunger. Utviklet for Sprayfo smågris-melk pluss. Ta vare på flere grisunger - bruk

Mambo grisemor og Sprayfo smågrismelk.

Automix

Hjelp etternølerne frem med Mambo Automix. Fukter smågrisføret til en passe grøt. Henges på innredningen. Sensor-kontroll i krybben sikrer friskt fôr. Enkel justering. Ideelt som tilskudd i fødebingen. Hjelp etternølerne frem med Automix.

Sprayfo smågris-melk+

Flere som overlever! Sprayfo fremmer en aktiv immunitet. Bedrer fôropptaket og øker fravenningsvekten.

Kadavervogn

Rustfritt stål

Ny modell kadavervogn. Bredde: 45 cm

Staldren® — Et effektivt tørrdesinfeksjonsmiddel til storfe, gris, sau, geit og hest

Staldren® støver ikke, absorberer fukt og reduserer sjenerende lukt ved at det binder ammoniakk.

Staldren® etser ikke på gulv og innredning.

Staldren® minsker luftfuktighet og dermed risiko for luftsmitte.

Staldren® lett å spre og kan brukes mens dyrene er i binge eller bås.

Staldren® er dokumentert ikke giftig, dvs. verken hudirriterende eller helseskadelig for dyr og mennesker.

Staldren® reduserer livsbetingelsene kraftig for flue- og loppelarver.

Staldren® er pH-nøytralt og dermed meget skånsomt overfor omgivelsene, fremmer et giftfritt miljø.

Staldren® er effektivt bakteriedrepende, og har dokumentert virkning mot f.eks. e-coli bakterier, salmonella, capylobacter, tarmbrann Type A, aspergillus og stafylokokker.

Staldren® brukes også til kjøledyr fra hamsteren på barneværelse til hesten i stallen.

Vanligvis brukes det 50-100 gram Staldren pr. m². Første uke med nye dyr eller ved problembinger spres det tre ganger ukentlig, og deretter en til to ganger om uken. Som hovedregel er Staldren effektivt så lenge det kan ses (rød farge).

Kjøttoverskuddet øker

Salget av svinekjøtt ser ut til å ha stabilisert seg, men produksjonen og tilførslene øker noe. Derfor ventes det nå et overskudd av svinekjøtt på 1600 tonn for inneværende år. Og kyllingen trykker på i markedet.

Tore Mælumsæter

Usikkerheten i salgsmarkedet gjør at det neppe blir tatt ut målpris i første halvår. Engrosprisen på hele slakt økte med 70 øre den 26. januar. Omsetningsavgiften på 60 øre er imidlertid ganske lav, selv om den er litt høyere enn i fjor.

– Vi har litt underskudd av svinekjøtt i første tertial, men vi forsyner oss nå fra de 5-600 tonnene som vi har liggende på lager. Utfordringen blir at tilførselsøkningen kommer utover i året. I følge prognosene kan det bli så mye som 2800 tonn i tredje tertial. Vi er derfor avventende til å

gjøre noe med målprisen før vi har sett an salgsutviklingen og marsprognosen, sier direktør Hans Thorn Wittusen i Nortura Totalmarked kjøtt og egg.

Hittil i 2009 har tilførslene vært ganske gode, og salget av hele slakt har gått greit. Spørsmålet er hvordan svakere tider påvirker salgstrykket og kampanjene i detaljistleddene. I den reviderte januarprognosen er salgsindeksen for 2009 satt til 100, altså samme salg som i fjor.

– Men salgsutviklingen framover er kanskje mer usikker enn vanlig. Derfor vil jeg ikke si at et overskudd på 1600 tonn

svinekjøtt er helt uproblematisk, sier Thorn Wittusen.

– Hvor mye trykker kyllingen på i markedet?

– Det merkes nok noe at lagrene må tømmes, men lagrene er ikke så store som fryktet. Det settes dessuten inn en rekke produksjonsdempende tiltak i fjørfesektoren. Mange kjøpes ut for kortere eller lengre perioder. Men prisene på fjørfekjøtt i markedet er nok slik at de fremmer kyllingsalget, sier han.

Rekordproduksjon i 2008

Det ble produsert 122 300 tonn svinekjøtt i Norge i 2008, og dette er ny rekord. Produksjonen er litt lavere enn prognosen. Men det er salget som er vanskeligst å prognosere. Det ble solgt 123 000 tonn svinekjøtt i 2008, en nedgang på to prosent i forhold til året før. Men da må det legges til at vi fikk en salgsøkning i 2007 på hele ni prosent. Det blir antakelig en stund til svinekjøttet får så sterk framgang igjen.

Dette bør du vite om kjøtt og fett

Visste du at rent kjøtt består av 75 prosent vann, 20 prosent protein og to til fem prosent fett? Rent kjøtt har også vitaminer, mineraler og sporstoffer med høy utnyttelsesgrad.

Fett er et energigivende næringsstoff. Ett gram fett gir ni kilokalorier. Det er lett å glemme at vi faktisk trenger fett. Fettet gir energi, gunstige fettsyrer, fettløselige vitaminer og smak.

KJØTT ER IKKE VERST

Mange er redd for at kjøtt er noe av det feteste en kan ha i seg, men det stemmer ikke. De største fettkildene i kosten er spise fett (margarin og annet spise fett) med 28 prosent. På neste plass kommer meieriprodukter inkludert smør. 25 prosent av fettene kommer fra slike produkter. På tredje plass kommer kjøtt og kjøttprodukter med 21 prosent av fettkildene i kostholdet vårt.

LITE FETT: Skinkebiff og annet rent kjøtt er eksempler på råvarer i kostholdet med lite fett og mye proteiner, vitaminer, mineraler og sporstoffer.

Kjøtt inkluderer alt fra de edleste, magreste råvarene til bearbejdede kjøttprodukter med ganske høyt fettinnhold. Hvis du vet hvilke kjøttprodukter som har mye, og hvilke som har lite fett blir det lettere å velge.

TRE KATEGORIER

Fettet kan deles inn i tre kategorier.

Finfordelt fett finnes i musklene, for eksempel i flatbiff, som har minimalt med fett, og entrecôte som har noe mer fett.

[FOTO: OPPLYSNINGSKONTORET FOR KJØTT]

Grønt lys for Malvikprosjektet

Spis Grilstad vurderer å bygge skjære- og foredlingsfabrikk på nabotomta til det nye Norturaslakteriet som nå bygges i Malvik utenfor Trondheim. Konkurransetilsynet har gitt grønt lys for slaktesamarbeidet mellom de to konkurrentene.

Spis Grilstad AS og Nortura BA offentliggjorde i desember avtalen om å kutte slaktekostnadene i Trøndelag ved at Nortura overtar og ferdigstiller Malvik-fabrikken for et større volum, og leieslakte for Spis Grilstad. Å samle selskapenes storfe- og småfeslakting/skjæring i en ny og moderne fabrikk, gir stordriftsfordeler som kommer alle til gode. Griseslaktinga til Nortura fortsetter som før i Steinkjer.

Malvikløsningen er industrielt riktig for å få utført en nødvendig samfunnsoppgave til lavest mulig slaktekostnad. Konkurransen i forbruker- og tilførselsmarkedet fortsetter med samme styrke som tidligere.

– Vår vurdering har hele tiden vært at oppkjøpet av den påbegynte Malvik-fabrikken er godt innenfor konkurranse-loven, nettopp fordi dette samarbeidet gavner både forbruker og bonde. Det er tilfredsstillende at Konkurransetilsynet deler denne oppfatningen, sier konsernsjef Geir Olav Opheim i Nortura.

Den formelle overtakelsen skjer nå i henhold til avtalen, og Nortura har startet prosjekteringen av de endringene som er nødvendige for å bygge Norges største og mest moderne storfe- og småfeslakteri. Malvik fabrikk er planlagt å være i full drift våren 2010 med ca 200 medarbeidere og har en økonomisk ramme på 500 mill. kr.

Fakta/Malvik-prosjektet

- Blir Norges største storfe og småfeslakteri med et årlig volum på 83 000 storfe og 185 000 småfe
- Full drift våren 2010
- Gir 200 arbeidsplasser
- Fabrikkareal 20 000 kvm
- Reduserer energiforbruket 20 – 25 %
- Gjennomsnittlig inntransporttid storfe 3 t 53 min og småfe 4 t 8 min
- Kjøp og ferdigstilling: 500 millioner kroner.
- Norturaekspedisjonen ved Tunga i Trondheim kan bli lagt til Malvik – ligger fram i tid
- Spis Grilstad vil vurdere å legge en skjære- og foredlingsfabrikk på nabotomta

Synlig fett er fett som ligger utenfor musklene, som for eksempel på en svine-kotelett med fettrand. 70 prosent av forbrukerne oppgir at de skjærer bort alt synlig fett og lar det ligge igjen på tallerkenen.

Usynlig fett snakker vi om når det er blandet inn fett i kjøttvaren, altså noe du ikke kan skjære bort. Eksempler på slike produkter er pølser, farsen og kjøttdeiger.

TREKKER IKKE TIL SEG FETT

Når du steker kjøtt i panne eller bruker annen varmebehandling trekker ikke rent kjøtt til seg fett. Med rent kjøtt mener vi her kjøtt som ikke er bearbeidet og tilsatt stivelse, slik det er i farse, pølser og lignende. Det er faktisk det motsatte som skjer. Dette kalles fettavsmelting, skriver Opplysningskontoret for kjøtt.

Jo fetere kjøttet er, jo mer fett smelter ut. Derfor er det forskjell på fettavsmelting fra kjøttdeig og bacon. Når du steker 100 gram bacon er det for eksempel ikke mer enn rundt 30 gram igjen når det er ferdig stekt. Fettmengden er betydelig redusert, og ligger gjerne igjen i og rundt stekepanna, på brillerglassene og på tøyet.

IKKE BARE METTET FETT

Enda en myte som kan avlives; det stemmer ikke at fett fra kjøtt fra dyr med fire

ben bare inneholder mettet fett. For svin-kjøtt er andelen umettet fett rundt 60 prosent, akkurat som i kylling og kalkun. For storfe og lam er andelen umettet fett rundt 40 prosent av det totale fettinnholdet.

KILDE: OPPLYSNINGSKONTORET FOR KJØTT
MER INFO PÅ MATPRAT.NO

Eksempler på bearbejdede kjøttvarer:

100 g. matvare av	Kcal	Fettinnh. i g.
Familiedeig	231	18
Kjøttdeig	194	13,2
Kjøttdeig av svin	158	9
Kalvekjøttdeig	145	8
Kyllingkjøttdeig	136	6,2
Karbonadedeig	104	3
Grillpølser	225	18
Grillpølser av kylling	191	13,7
Go og Mager grillpølse	145	9
Wienerpølser	225	18
Wienerpølse av kylling	162	10,7
Go og Mager wienerpølse	145	9
Kjøttkaker, stekt	205	12,6

Oversikt over magert kjøtt og andel umettet fett

	Kcal	Fett totalt g.	Sum mettet g.	Umettet i g. % andel umettet
Svin indrefilet	115	3,6	1,31	2,1 58,3%
Svin ytrefilet	105	1,8	0,65	1,06 58,9%
Svin flatbiff	106	2	0,68	1,22 61%
Storfe indrefilet	118	3,7	1,87	1,4 37,8%
Storfe ytrefilet	110	2,3	1,09	0,96 41,7%
Storfe mørbrad	110	2,3	1,0	0,94 40,9%
Lam indrefilet	116	3,8	1,58	1,42 37,4%
Lam ytrefilet	120	3,9	1,88	1,56 40%
Lam flatbiff	104	2,1	0,91	0,92 43,8%
Reinsdyr steik	106	2,4	0,88	1,03 42,9%
Kylling uten skinn	108	2,1	0,6	1,4 66,7%
Kylling brystfilet	106	1,1	0,3	0,7 63,6%

Merk: matvarenes totale innhold av fettstoffer utgjør som regel 90 – 95 % av det totale fettinnholdet.

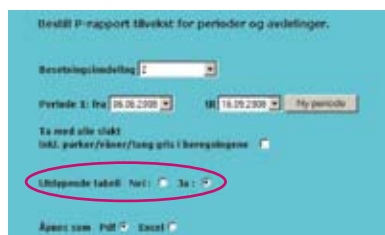
Mer utdypende p-rapport for slaktegris

Økonomisk utdypning – Periode fra 06.06.08 til 16.09.08

Antall leverte slaktegris i perioden	284,00
DB totalt for perioden	106480,03
DB per gris	373,67
Innkjøpskostnader totalt	227952,00
Innkjøpskostnader per gris	791,50
Slakteinntekter totalt i perioden	509946,03
Slakteinntekter per gris	1795,58
Førkostnader totalt i perioden	165000,00
Førkostnader per FEn	2,59
Førkostnader per fortype	
Format Norm	165000,00
Antall fordager totalt i perioden	25789,00
Fordager per slaktegris	90,80
Diverse kostnader	10514

Kjøttprosent			
Kjøttprosent totalt	57,0	56,5	56,5
Kjøtt% 60 – 68 kg		59,0	59,0
Kjøtt% 68,1 – 74 kg		56,9	56,9
Kjøtt% 74,1 – 82 kg		56,3	56,3
Kjøtt% 82,1 – 92 kg		56,6	56,6
Kjøtt% 92,1 – 100 kg		56,7	56,7
Vektgruppefordeling			
60 – 68 kg		1,1	1,1
68,1 – 74 kg	5,0	8,8	8,8
74,1 – 82 kg	80,0	44,6	44,6
82,1 – 92 kg	5,0	43,2	43,2
92,1 – 100 kg	5,0	2,1	2,1

Produksjonsrapporten for slaktegris er nå økonomisk utdypet med flere nøkkeltall om dekningsbidrag, innkjøpskostnader, slakteinntekter og førkostnader. Rapporten er også utvidet med kjøttprosent innen de ulike vektgruppene.

ØKONOMISK UTDYPING

Mange har ønsket seg flere detaljer på p-rapporten for slaktegris både for hele avdelingen totalt og fordelt per slaktegris. I siste versjon av Ingris er det mulig å velge til en økonomisk utdyping av p-rapporten i bestillingsbildet. Den økonomisk utdypingen viser antall leverte slaktegris i perioden, dekningsbidrag totalt og per gris, innkjøpskostnader totalt og for hver gris, slakteinntekter i perioden og fordelt per gris, førkostnader totalt og fordelt på FEn og fortype, samt fordager i alt og per slaktegris.

Dersom du ønsker å få med den økonomiske utdypingen som side to på p-rapporten så marker for «ja» ved «Utdy-

pende tabell» i bestillingsbildet for p-rapporten.

KJØTT% INNEN VEKTGRUPPE

Det er kjent at kjøttprosenten kan svinge avhengig av slaktevektene på grisene. P-rapporten i Ingris web viser nå både den totale kjøttprosenten for alle leverte griser i perioden, og kjøttprosenten innen hver enkelt vektgruppe. Andelen griser i de ulike vektgruppene vises også i rapporten. Dette gir oss mulighet til å se om yngre griser har dårligere kjøttprosent enn lettere.

JUSTERT REFERANSE DAGLIG TILV.

Referanseverdi for daglig tilvekst er en beregnet standard tilvekst for griser i et vektintervall. Dette er en verdi vi kan sammenligne egne resultater med. Tidligere gikk intervallet for referanseverdien for daglig tilvekst fra 25 – 120 kg. Nå er dette intervallet endret til 30 – 120 kg slik at det passer mer med dagens reelle vekter ved innsett og slakting.

FLERE SJKDOMSANMERKNINGER

Under helseforhold i p-rapporten er det nå utvidet slik at andel leverte griser med halesår og byller vises i tillegg til de gamle sjukdomsanmerkningene brysthinner, lungelidelser, lever og ledd.

Dobbeltklikk, sortering og brunstmarkering i purkeoversikten

Nå kan endelig purkekortene åpnes direkte fra purkeoversikten med dobbeltklikk. Purkene kan sorteres innen kolonnene etter individnummer og purker med registrert brunst markeres i purkeoversikten.

PURKEKORT MED DOBBELTKLIKK

Tidligere kunne purkekortene åpnes fra purkeoversikten ved å klikke på høyre musetast og velge «Vis purkekort». Nå er denne funksjonen erstattet av dobbeltklikk direkte på purkas individnum-

mer i purkeoversikten. Vi lukker purkekortet og returnerer til purkeoversikten ved å klikke på den hvite knappen «Tilbake» i purkekortet.

SORTERING

Det har lenge vært etterlyst en funksjon som gjør det mulig å sortere purkene etter individnummer i purkeoversikten. Nå er dette på plass. Purkene sorteres etter stigende eller synkende nummer ved å klikke på kolonneoverskriftene i purkeoversikten. Dersom det er valgt til til-

leggsfelt i purkeoversikten kan også purkene sorteres etter blant annet pulje eller avlsverdi.

KOMMENTAR

Dersom du har skrevet en kommentar på enkelte purker i purkekortet kan denne nå vises i purkeoversikten. Kommentaren vises dersom du velger «Kommentar» i rullegardinmenyen under «Velg felt».

MARKERING AV BRUNST

For å kunne holde orden på ungpurker som viser brunst har det vært ønsket å få markert purker i purkeoversikten som har registrert brunst. Purker som det er registrert brunst på og som ikke er bedekt etter dette markeres nå med «B» i purkeoversikten. I kolonnen «Ubedekt/tom» vises disse purkene med antall dager siden registrert brunst. I tillegg vises disse purkene i kolonnen for «Brunstkontroll» 3 og 6 uker etter brunst.

REKR PURKER (B)	ALDER	U/BEDEKT / TOM (B)	DAGER	BEDEKT (B)	DAGER	DRØYVENDE (B)	DAGER	BRUNSTKONTR. (B)	DAGER
3251 R	250	3253 RB	27	3228 -	-4			3253 RB	27
3250 R	250	3254 RB	25	3218 -	-3			3254 RB	25
3249 R	247	3206	19	3230 -	-3				
3252 R	190	3211	18	3243-U	-3				
3253 RB	198	3227	18	3202 -	-2				
3254 RB	197	3229	18	3232 -	-2				
		3234	18	3244-U	0				
		3241	18	3245-U	1				
		3242	18	3248-U	50				
				3246-U	52				
				3221 -	53				

Like sikkert som at dagen gryr

* **Elin og Randi**

Elin og Randi er utviklingssjefer og PhD-studenter i Felleskjøpet Fôrutvikling. De har ployd gjennom det som finnes av litteratur og databehandlet egne forsøk til nytte og glede for deg som bonde. Nå gleder de seg til disputasen som snart skal avslutte et langt og viktig studium.

skal vi hjelpe deg å lykkes

Hver dag er full av utfordringer, både for bonden, dyra og forskningsmiljøene. Elin og Randi* er begge utviklingssjefer i **Felleskjøpet Fôrutvikling**, og jobber kontinuerlig med fôrsammensetning og fôringsforsøk. Landet rundt finnes det forsøkshus som deltar i ulike testprosjekt. Kontakt og samarbeid mot det internasjonale fagmiljøet er både velutviklet og nødvendig for å oppnå en optimal dyrehelse og produktivitet. Elin og Randis kompetanse og engasjement bidrar til høy kvalitet på fôret og dermed økt lønnsomhet for deg.

Gled deg til morgendagen – den møter vi sammen!

Årsmøteutsendinger

Årsmøtet finner sted på Rica Hotell, Hamar 1.–2. april 2009. Det tas utgangspunkt i antall medlemmer per 31/12. Alle fylker får automatisk 1 utsending. Fylkene med 30 eller flere gis ytterligere 1 utsending. Det skal totalt være 50 utsendinger, og de siste plassene fordeles mellom fylkene ut fra antall medlemmer over 30.

Fylke	Medl. 31/12 '08	Utsendinger
Akershus	90	3
Aust-Agder	18	1
Buskerud	36	2
Finnmark	6	1
Hedmark	200	4
Hordaland	58	2
Møre og Romsdal	55	2
Nordland	87	3
Oppland	148	4
Rogaland	477	8
Sogn og Fjordane	53	2
Telemark	44	2
Troms	29	1
Sør-Trøndelag	68	3
Nord-Trøndelag	307	5
Vest-Agder	18	1
Vestfold	134	3
Østfold	144	3
Sum	1972	50

146 nye i fjor

For første gang i «nyere tid» har Norsvin en økning i antall medlemmer. Norsvin fikk i fjor 146 nye medlemmer. Tar man hensyn til de som samtidig sluttet, er det likevel en økning på 22 stk. Dette er et svært bra resultat, tatt i betraktning at antall norske svineprodusenter det samme året forventes å bli redusert med 6–8%.

Hovedårsaken til de positive tallene er en **verveaksjon** i lagsapparatet. I enkelte områder av landet har det vært en del slaktegrisprodusenter som ikke har vært medlem. Det er spesielt verdt å merke seg at Norsvin Rogaland kapret **hele 56 nye medlemmer** i fjor.

Fylkeslag	2007	Nye	Sluttet	2008
Akershus	92	2	3	91
Aust-Agder	16	3	1	18
Buskerud	34	4	2	36
Finnmark	7	0	0	7
Hedmark	206	8	14	200
Hordaland	48	3	6	45
Møre og Romsdal	56	2	3	55
Nordland	85	11	6	90
Oppland	158	1	11	148
Rogaland	463	56	29	490
Sogn og Fjordane	58	1	6	53
Telemark	38	8	2	44
Troms	25	7	4	28
Trøndelag	373	20	21	372
Vest-Agder	15	7	4	18
Vestfold	132	8	6	134
Østfold	144	5	6	143
Sum	1950	146	124	1972

Tabell: Endringer i antall medlemmer per 31.12

Jordbruksforhandlingene

Norsvins fylkeslagsledere og styret møttes 7.–8. januar for bl.a. å diskutere hovedpunktene i Norsvins innspill til Jordbrukets forhandlingsutvalg.

For svinenæringa vil kommende jordbruksforhandlinger bli helt spesielle. Alt tyder på at målprissystemet vil bli fjernet fra 1. juli i år og at eksisterende markedsordning må endres på mange punkter. Etter fjorårets forhandlinger ble det nedsett ei arbeidsgruppe for å utrede ny **markedsordning for kjøtt og egg**. Gruppen vil komme med en rapport 10. februar. Norges Bondelag vil behandle saken i ekstraordinært representantskapsmøte 25. februar. En ny ordning vil sannsynligvis føre til at sikkerhetsnettet blir radikalt endret, og at svingningene i økonomi vil bli større. Dersom eksisterende landbrukspolitikk skal videreføres, vil det kreves nye og forsterkede virkemidler. Vil jordbruksforhandlingene heretter kun omfatte budsjetttøtte (tilskudd), eller vil det gis muligheter i forhold til inntektsutvikling? Alt tyder på at Nortura vil bli gitt et prisnoteringsansvar (dominerende aktør) og at mottakplikten kontra nivået på fraktordningene blir helt sentrale. Det hele må imidlertid fungere innenfor konkurranselovens rammer.

Norsvins kommende innspill til Jordbrukets forhandlingsutvalg vil i stor grad formes etter mulighetene som gis innen-

for den nye markedsordningen. Inntil så lenge må vi fokusere på informasjon om utviklingen av økonomien i svinenæringa og dokumentere kostnadsveksten.

Regjeringen har en ambisjon om landbruk i hele landet og en variert bruksstruktur. Flere av våre krav er nødvendig for å nå disse målene.

Hovedpunktene vil være:

- Økt satsing på strukturgrisen: 1.000 kroner per avlspurke i produksjonstilskudd for hver av de 35 første purkene. Vurderer å kreve ytterligere **500 kroner** per avlspurke i områder som gis distriktstilskudd på kjøtt. Dette må være friske budsjettmidler.
- Sterk økning i prisnedskrivningstilskudd. Dette ble redusert med seks øre i fjor, og mye av den kraftige kostnadsveksten på kraftfôr må tas her.
- Radikal styrking av fraktordningene for korn/kraftfôr.
- Kvalitetsbetaling av kornet i forhold til verdi i kraftfôret. Ulik prising av sorter?
- Styrking av velferdsordningene.
- Satelittene gis avløsertilskudd og dyretallstøtte ut fra produksjonsomfang.
- Økte avskrivningssatser driftsbygninger.
- Investeringstilskudd til driftsbygninger til svin.

100.000 ekstra til laga

Fjorårets årsmøte besluttet at det i år skulle settes av en pott på **kr 100.000,-** til fordeling på konkrete aktiviteter i lagsapparatet. Norsvins styre har sett nærmere på statuttene, og ønsker at alle fylkes- eller lokallag skal kunne søke om midler til konkrete prosjekter som **stimulerer til offensive, faglige og sosiale**

svinemiljøer. Midlene skal ikke gå til vanlig drift. Søknadsfrist for midlene vil være **31/3-2009**. Det kan bevilges inntil 50% av kostnadsramma. Halvparten av dette kan utbetales etter at det er innvilget, mens det resterende beløp utbetales etter at prosjektet er dokumentert gjennomført.

I-mek

- Kompetanse
- Løsninger
- Produkter
- Montering
- Service
- Optimalisering

www.fk.no

Ventilasjon

Med korrekt styring av temperatur og luftfuktighet etter forhåndsbestemte verdier oppnås bedre trivsel og mindre risiko for sykdommer i besetningen.

Reguleringsutstyr

Vifter for kanal- og veggmontasje

Alle typer friskluftinntak

Optimalt miljø reduserer problemene med kondens og korrosjon.

Ta kontakt med en av våre spesialister på svin

Fiskå Opti gir deg bedre og bedre økonomi

Den økonomiske gevinsten ligger bl.a. i lavt fôrforbruk, høy tilvekst og lave kraftfôrpriser.

Fiskå Mølle jobber hele tiden med å optimere reseptene for å styrke bondens inntjening. Viktige egenskaper som er forbedret er:

- Forbedret aminosyreprofil
- Lavt innhold av fiskefett
- Tilsetning av fytase

Svineførsortimentet:

- Fiskå Smågris 5-10
- Fiskå Opti Vital
- Fiskå Opti Vekst
- Fiskå Opti Appetitt
- Fiskå Opti Norm
- Fiskå Opti Lakta
- Fiskå Avlsfôr

Fiskå Mølle

Telefon 51 74 33 00 www.fiska.no

SPENMAX - de grønne styrkedråpene jurbetennelse el. andre problemer?

for GRIS, sau og melkekyr

Godkjent av Debio og Mattilsynet

Tar de fleste betennelsesproblemer

1 flaske kr. 750.- eks mva/frakt (nok til 8-10 behandlinger)

Kjøp 2 flasker og få en gratis!

100.-

Pr. behandling gris/sau

(Ca. kr. 200 - kyr)

Mange fornøyde brukere i Norsk Landbruk.

20 års forskning. 100% naturprodukt

Tlf. 370 44 944/ 930 50 175

www.spenmax.no

www.urtemax.no

www.spenmax.dk

Spemmax - de foredlede dråper for dyr og mennesker fra naturens eget spisskammer.

Neste nummer av Svin, nummer 2, kommer ut den 11. mars.

Manusfrist: 23. februar

Frist for bestilling av annonser: 23. februar

Frist for levering av annonsemateriell: 27. februar

Utgivelsesplan Svin 2009:

Nr.	Matr.frist	Manusfrist	Utgivelse	Temanummer
2	27. feb	23. feb	11. mar	Bygg og innredning
3	17. apr	14. apr	29. apr	
4	15. mai	11. mai	27. mai	
5	12. jun	8. jun	24. jun	Gjødsling
6	14. aug	10. aug	26. aug	
7	11. sept	7. sept	23. sept	Økonomi/forsikring
8	9. okt	5. okt	21. okt	
9	6. nov	2. nov	18. nov	Energi
10	4. des	30. nov	16. des	

Annonsepriser:

Format	4-farger	sort+1f	Sort
1/1	13.900,-	10.900,-	8.900,-
1/2	8.400,-	6.500,-	5.400,-
1/4	4.900,-	3.900,-	3.200,-
1/8	3.400,-	2.500,-	1.900,-
2./3.omslag	14.900,-		
Baksiden	15.900,-		

Landbruksleverandørene:	3 linjer	5 linjer
Enkeltinnrykk	1.900,-	2.500,-
5 innrykk = 20% rabatt	1.520,-	2.000,-
10 innrykk = 30% rabatt	1.330,-	1.750,-

Har du tips om møter, kurs, seminarer, utstillinger eller annet som har bredere interesse for svineprodusenter og andre i svinekjøttets verdikjede, send en e-post eller gi oss et vink! svin@norsvin.no

NORSVINSKOLEN ▶

arrangerer kurs i driftsledelse i Hamar 5. – 6. februar, Slaktegris i Nordland 3. – 5. mars, nybegynnerkurs i Hamar den 11. – 12. mars, cand. pig-kurs i Hamar 17. – 18. mars, og innredningsseminar på Rica Hamar den 26. – 27. mai.

HUSDYRFORSØKSMØTET 2009 ▶

arrangeres på Thon Hotell Arena, Lillestrøm, 11. og 12. februar 2009

SIMA 2009 ▶

er den franske store landbruksutstillingen som arrangeres for 73. gang i dagene 22. – 26. februar 2009 i Paris-Nord Villepintemesseområdet. Vel 1300 utstillere forventes. www.simaonline.com

KRETSMØTER I NORTURA ▶

avvikles i dagene 2. – 13. mars i Nord, Polarsirkelen, Nord-Vest, Vest, Jæren/Ryfylke, Sør og Øst.

KVINNER I PRIVAT KJØTTBRANSJE ▶

inviteres til oppstartseminar for et kvinnenettverk for alle kvinner som er ansatt i den frittstående private kjøttbransjen den 5. mars i Oslo.

KLFS HÅNDVERKSDAGER ▶

avvikles i Sandnes/Stavanger 9. og 10. mars. Markedsordningene, hygiene og bedriftsbesøk står blant annet på programmet.

Felleskjøpet

Ta vare på alle grisungene!

Pluss Faktor, melke-erstatning til smågris

Det hender at "superpurka" får flere unger enn hun har spener til, slik at den svakeste ikke får nok melk. Overtallige grisunger fra flere purker kan samles i egen bunge og gis melkeerstatning. Dette vil også gi bedre føring til ungene som er igjen sammen med mora. Pluss Faktor kan brukes som supplement til alle grisungene eller erstatte all melkeføring etter råmelkperioden.

Pluss Faktor kan brukes både i Mamina, Mambo og andre automater – og til manuell føring.

Pluss

Pluss Faktor får du i FK butikken.

www.a-k.no
www.reime-landteknikk.no
 Tlf. 51 79 85 00

Spesialister på planlegging, prosjektering, levering, installering og service av utstyr for husdyrhold.

side 17

www.absoluttlandbruk.no
post@absoluttlandbruk.no
 Tlf. 62 57 69 77

Totalleverandør innen rekvisita, prosjektledelse og ferdige byggeløsninger.

www.animalia.no
post@animalia.no
 Tlf. 22 09 23 00

Bli bruker av In-Gris web!
 Nytt og spennende web-program for gris.
 Kontakt ditt slakteri for nærmere info.

www.ecolab.no
no-kundeservice@ecolab.com
 Tlf. 22 68 18 00 / 916 48 770

Profesjonell landbrukshyggiene, for å sikre den hygiensike standard «Fra Jord til Bord».

www.elotec.no
info@elotec.no
 Tlf. 72 42 49 00

De beste løsningene for brannvarsling og kameraovervåking i landbruket. Vi tilbyr gunstig finansiering med skattefordel!

side 3

www.fk.no
 FK Agri sør Tlf. 815 00 333
 FK Agri nord Tlf. 07390
 FK Rogaland Agder Tlf. 51 88 70 00
 FK Nordmøre/Romsdal Tlf. 71 24 56 00

Felleskjøpet er hovedleverandør av drifts-midler til Norsk landbruk.
 Våre viktigste produktområder er korn, kraftfôr, plantekultur, maskin, butikkvarer, innen-dørs mekanisering og faglig kompetanse.

side 35/37

side 38/40

www.fiska.no
post@fiska.no
 Tlf. 51 74 33 00

Norges største private leverandør av kraftfôr med sterkt fokus på kostnadseffektiv drift og bondens lønnsomhet.

side 37

www.fjossystemer.no
 Øst, Fåvang Tlf. 61 28 35 00
 Sør, Revetal Tlf. 33 30 69 61
 Vest, Nærbø Tlf. 51 43 39 60
 Midt-Norge, Heimdal Tlf. 72 89 41 00

TOTALLEVRANDØREN av komplette løsninger for landbruket.
 Våre fagkonsulenter skreddersyr løsninger tilpasset ditt behov!
 – Ta kontakt for prosjektering og tilbud.

side 3/7/21

www.graakjaer.no
graakjaer@graakjaer.no
 Tlf. 00 45 98 98 86 86

Landbruksfaglig kompetent leverandør av nøkkelferdig bygg til fast pris og avtalt tid.

www.hint.no
dagunn.o.moum@hint.no
 Tlf. 74 11 21 50

Studér husdyrfag og -velferd, eller utmarksforvaltning på bachelor-nivå eller som årsstudium ved Høgskolen i Nord-Trøndelag.

side 17

www.husdyrsystemer.no
info@husdyrsystemer.no
 Tlf. 38 11 81 00

Mambo grisemor og automix.
 Melkeerstatning og startfôr.
 Innredning, utgjødsling og ventilasjon.

side 31

www.normin.no
firmapost@normin.no
 Tlf. 32 14 01 00

Total leverandør av alle typer jerntilskudd til spe-/smågris og purker, samt avvennings-torv, elektrolytt og tilskuddsfôr til gris. Leverer og produserer alle typer tilskuddsfôr til gris, storfe, sau og hest.

www.norgesfor.no
post@norgesfor.no
 Tlf. 22 40 07 00

Kraftfôr til alle dyreslag, såvarer, korn, gjødsling, plantevern og butikkvarer.
 Faglig kompetanse.

side 7

Nortura

Spenmax

http://medlem.nortura.no
 Tlf. 22 09 21 00

www.spenmax.no / www.spenmax.dk
Wenbau@gmail.com
 Tlf. 370 44 944 / 930 50 175

– De forelede dråper for dyr og mennesker fra naturens eget spisskammer

side 37

Sveaverken AB

www.sveaverken.se
info@sveaverken.se
 Tlf. +46 150 48 77 00

Din leverandør til grisehuset.
 Sveaverken samarbeider med ICR.

side 17

www.tomb.no
post@tomb.no
 Tlf. 69 28 30 00

Fagskole

1-årig landbrukskurs – agronom, Naturbruk, Bygg- og anleggstekn., Teknikk og industr. produksjon. Internat – elever fra hele landet.

side 2

Ta kontakt med en av våre spesialister på svin

Felleskjøpet skal være den ledende leverandøren av I-mek til norske bønder. På vekstområdet svin har vi fått noen nye og spennende leverandører og produkter på plass. Disse er meget godt mottatt i markedet, og har allerede bidratt til betydelig vekst.

Torgeir Bleken
Produktsjef svin
Mobil 900 38 165
torgeir.bleken@felleskjopet.no

Stian Løvig
Trøndelag og Nord Norge
Mobil: 913 41 770
stian.lovig@felleskjopet.no

Torstein Lye
Østlandet
Mobil: 476 06 267
torstein.lye@felleskjopet.no

Asbjørn Fretland
Vestlandet
Mobil: 971 78 934
asbjorn.fretland@felleskjopet.no

Bjørn Krogstad
Trøndelag og Nord Norge
Mobil: 977 17 785
bjorn.krogstad@felleskjopet.no

Dyre Tengnes Saxrud
Østlandet
Mobil: 908 62 169
dyre.saxrud@felleskjopet.no

Vakttelefon reservedeler: 815 00 320

Åpningstid:

Hverdager kl 08.00 - 20.00
Lørdager kl 09.00 - 18.00

Lars Berdal Stavrum
Teknisk konsulent
Mobil: 994 21 308
lars.stavrum@felleskjopet.no

Odd Arne Stensby
Teknisk konsulent
Mobil: 911 48 582
odd.stensby@felleskjopet.no

I-mek

Kompetanse
Løsninger
Produkter
Montering
Service
Optimalisering

www.fk.no

Vi har markedes mest brukervennlige bingeløsninger til gris

Noen av fordelene:

- * enkel betjening
- * rengjøringsvennlig
- * heve- og senkbare porter
- * rustfrie fotplater og stolper
- * tette tilslutninger mot gulv
- * gode arbeidsforhold

